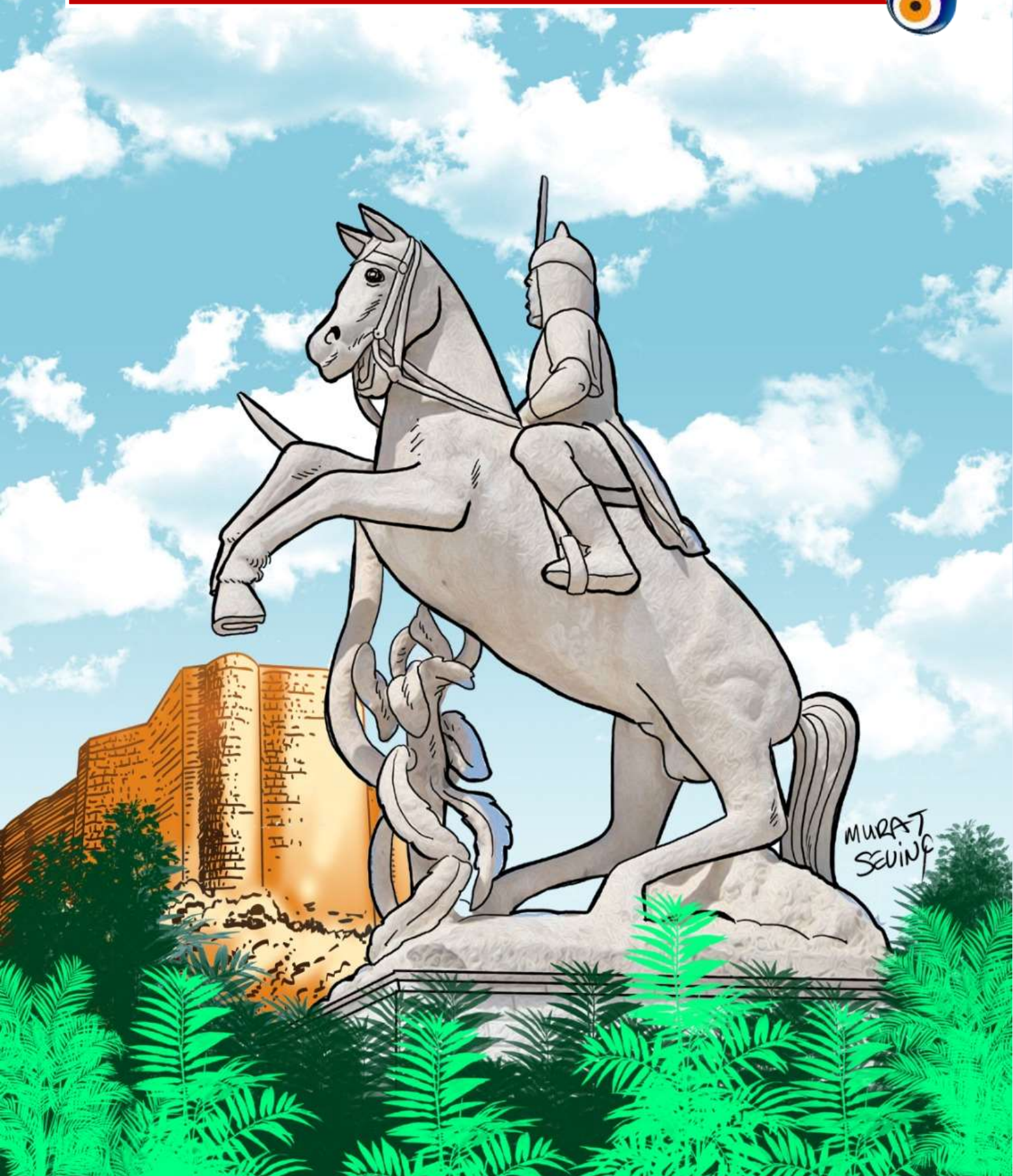
YIL: 3 SAYI: 38 ŞUBAT 2024 AYLIK KÜLTÜR, SANAT VE AKTÜEL DERGİ

ÇAYDAÇIRA

BORDO RESSAM

ELAZIĞ İLİMİZİN TARİHİNİ KİTAP SAYFALARINA TAŞIDIK.
EMEK BİZDEN, OKUMASI SİZ DEĞERLİ HEMŞERİLERİMİZDEN.

İÇİNDEKİLER

Belek Gazi'nin ismi niye yok?

Kesilen kola türbe…

"Elazığ'da hala beni tanımayan var"

Doğa Mucizesi: DUT

Maden İlçesi Doğalgaz istiyor…

AYLIK KÜLTÜR, SANAT VE AKTÜEL DERGİ
ÇAYDAÇIRA

AYLIK KÜLTÜR-SANAT VE AKTÜEL DERGİ
YIL: 3 SAYI: 38
ŞUBAT 2024
İLK ÇIKIŞ TARİHİ: OCAK 2021

İMTİYAZ SAHİBİ ve
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:

YÜCEL ÇAKMAK
cakmakyucel@gmail.com

İSSN: 2980-1435

KATKIDA BULUNANLAR:

İ. EKREM KATI (ELAZIĞ)
MURAT SEVİNÇ (İSTANBUL)
AHMET BULUT (ELAZIĞ)
BİLAL CİVELEK (İSTANBUL)
ŞERİF AYDEMİR (İSTANBUL)
OYA ORHAN (ELAZIĞ)
İLHAN KILIÇ (ALMANYA)
FİKRİYE SUSAM (ÇANAKKALE)
BEDRİ YÜCEL (ELAZIĞ)
FATİH BAYGELDİ (KKTC)
MEHTAP ÖZER SEYRAN (ELAZIĞ)
AYLA KOÇ (SİVAS)
AHMET TAHİR ERDEM (ANKARA)
İRFAN KARABULUT (İSTANBUL)

YÜCEL ÇAKMAK

MERHABA

“Belek Gazi”… Harput’un Fatihi…

Yeteri kadar değer veriyor muyuz?

Adına hiçbir etkinlik düzenlemiyoruz. Senede bir defa bile anmıyoruz. Anmadığımız gibi adını taşıyan bir okul hariç ne bir mahallede ne bir sokakta sembolik ismi yok. **Harput**’taki parka bile ismini halk anıttan dolayı vermiş. İyi ki o anıt zamanında yapılmış… Yoksa kimse **Belek Gazi**’yi bilemeyecek.

Bakınız **Malatyalılar Battal Gazi** ismini Merkez İlçeye ve **Bursalılar** ise **Osman Gazi**’nin ismini merkez ilçeye vermişler.

Bu konu hakkında Sivil Toplum Örgütlerinin başkanlarından ve Elazığ’ın önde gelen isimlerinden görüş istedik. Onların görüşlerini yayınlayarak, kamuoyu oluşturmak istedik. İnşallah **“Belek Gazi”** hak ettiği değeri alır.

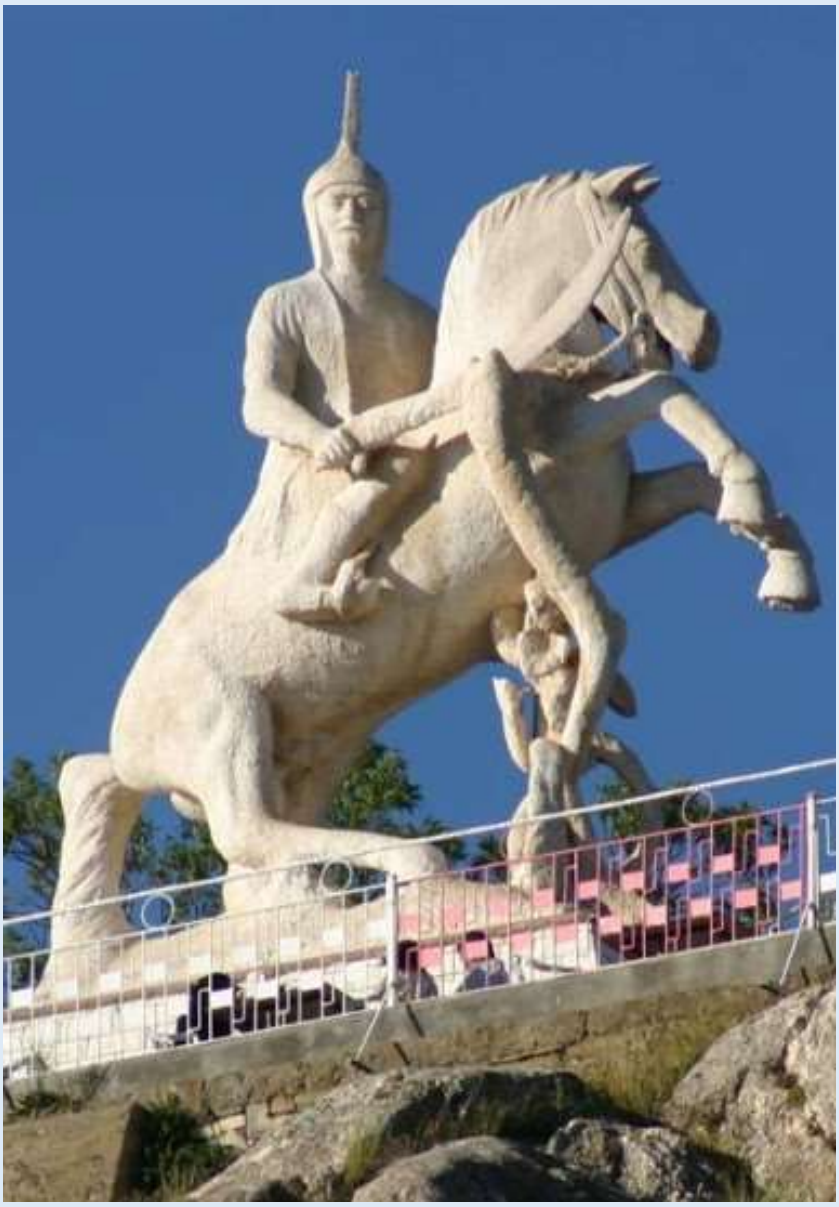
Röportaj serimiz devam ediyor. Bu sayımızda genç bir tiyatro yönetmeni ve oyuncusunu ağırlıyoruz. Tek kişilik oyunlarıyla tanıdığımız **Mahmut Yıldırım**, sorularımızı cevaplandırdı.

Elazığ dışında iş hayatını ve sanat yaşamını sürdüren **Mahmut Yıldırım**, diğer sanatkârlar gibi ilgisizlikten şikâyetçi…

Araştırmacı Yazar **Kadir Atıcı**, Harput’taki çarşılardan başlayarak Elazığ’da kurulan çarşıları kaleme aldı. Kapalı Çarşıyı ve Buğday Pazarını bir de Yazarımız **Kadir Atıcı**’nın kaleminden okuyunuz.

Dünyada sadece Elazığ’ın Alacakaya ilçesindeki mermer ocaklarından çıkarılan **vişne mermeri**, rengi, beyaz damarlı desenleri ve kalitesiyle ihraç edildiği ülkelerdeki prestijli ve lüks rezidans, otel, alışveriş merkezi, mağaza zinciri ve villa gibi mekanlarda dekoratif amaçlı ürün olarak büyük talep görüyor.

Fırat Gazetesi’nden genç meslektaşlarım **Aysun Çetin Kılıç** ve **Lokman Polat**’a buradan bir kez daha teşekkür ederim. İki genç meslektaşım atık metalleri işleterek sanat eserine dönüştüren Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Görevlisi **Rüçhan Keçeci** ile yaptıkları haberi bizimle de paylaştılar.

GAKGOMA NASİHAT

Bayrağım nazlanır Harput başında.
Gazeller söylenir Kayabaşı'nda
Arif'in hikmeti o gözyaşında
Dinsin o gönlünde hicranın Gakgom.

Harput'un başında paşa konağı.
Altına kurulmuş asker ocağı.
Elden ele dolaşsın Ümmet sancağı.
Yavru vatanı bayrağı unutma Gakgom.

Harput'un başından nice erenler.
Çık bak eyvana var mı gelenler.
Söylensin dillerde hoyrat gazeller.
Hoyratın gazelin var olsun Gakgom.

İçinde gizli midir kaderin.
Söylenir dilden dile gazelin.
Paşa konağına gelmiş öyle bir gelin.
Sultan mıdır ahu mudur sor Gakgom.

Kaybolmasın yüreğinde değerler.
Mazide canlanır o eski günler.
Gurbette Harput'u arayan gözler.
Sıla'dan Harput'a haber ver Gakgom..

MEVLÜT IŞILDAK

Belek Gazi'nin ismi niye yok?

Harput'tun fatihi olarak bilinen ve Harput'ta dev bir heykeli bulunan Belek Gazi'nin ismi sadece bir parkta bulunuyor.

YÜCEL ÇAKMAK

Battalgazi Malatya'da Osman Gazi Bursa'da merkez ilçeye ismi verilirken Harput fatihi Belek Gazi'nin ismi dev heykelinin bulunduğu küçük bir parka verilmesi şaşkınlıkla karşılandı.

Halk arasında Balak Gazi diye anılan Belek Gazi'nin tam adı Nûrü'd Devle Belek bin Behram Bin Artuk'tur. Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Malazgirt savaşındaki ünlü komutanlarından Artuk Bey'in torunudur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Harput'un girişindeki Balak Gazi Parkı'nın üst tarafında yer alan Balak Gazi heykeli, İslam ve Türk tarihine kahramanlıklarıyla damga vurmuş, büyük komutan Belek Gazi'ye aittir. Belek Gazi heykeli, 1965 yılında bu büyük ve saygıdeğer komutanın aziz hatırasına ithafen, heykeltraş Nurettin Orhan'a yaptırılmıştır. Haçlı ordularıyla yaptığı savaşlarda gösterdiği kahramanlıklar ve cesareti nedeniyle yaşadığı dönemde, İslam dünyası için çok önemli bir ünvan olan Nûrü'd Devle (Devletin Nuru) ünvanı verilmiştir. Bu büyük Türkmen Komutanın ismi ise heykelin bulunduğu alana yani parka verilmiştir.

Öte yandan birçok İl'de o ilin fatihi olan kişiler ya ilçeler ya da mahallelere isimleri verilmiştir. Battalgazi Malatya'da Osman Gazi'de Bursa'da merkez ilçeye isimleri verilmiştir. Bu konu hakkında görüşlerini aldığımız Sivil Toplum Örgüt Temsilcileri ve kamuoyunun önde gelen isimleri, 'Belek Gazi' gibi tarihi bir değere sahip çıkılması için isimlerinin yaşatılmasını istediler.

BELEK GAZİ

Harput ve yöresini 1115 yılında Çubukoğulları'ndan alarak Artukoğulları dönemini başlatmıştır. Belek Gazi, Harput'un en önemli simgelerinden olup, Belek Gazi adı Harput ile özdeşleşmiştir. 1122 yılında Urfa Kontu Josselin'i, Birecik senyörü Galeran ve 1123'te onu kurtarmaya gelen Kudüs Kralı Baudouin'i ve şövalyelerini esir ederek zincire vurdu ve hepsini Harput kalesinde hapsetti.

Büyük Selçuk Sultanı tarafından "Müslüman Orduları Başkumandanı" tayin edildi. Kendisine "Gazi" unvanı verildi. 1124 yılında Suriye'de, Membiç Kalesi'nin kuşatması esnasında

kaleden atılan bir okla şehit düşmüştür. Halep'te bulunan Hz İbrahim Makamı'nın yanına defnedilmiştir.
Büyük tarihçi Prof. Mükremin Halil Yinanç diyor ki:
"Balak bütün ömrünü gaza ve cihad içinde geçirmiş, ülkesinde emsalsiz bir sükun ve asayiş temin etmiş, adalet ve kanunu hakim kılmış, dindar ve mütevazi bir emir idi. Ölümü, Müslümanlık ve Türklük için hakiki bir ziya ve musibet olmuş ve mağlup olmaya başlayan Haçlıların yeniden kalkınmalarına sebebiyet vermiştir. Haçlılar böyle korkunç ve galip bir düşmandan kurtuldukları için çok sevinmişlerdir. Balak, yalnız Suriye tarihinde değil, Anadolu tarihinin seyir ve cereyanı üzerinde de tesir icra etmiştir."

KAMUOYUNUN GÖRÜŞLERİ

Ankara Elazığ Kültür Derneği Başkanı Mehmet Ergün:
“Harput Fatih’i Belek Gazi’nin ismi bir mahalleye verilmesi bizim yani Ankara Elazığ Kültür Derneği olarak da mutlu eder. Elâzığ Belediyesi ve yetkili organların bu konuda destek olacağına inancım tamdır. Biz Ankara Elazığ Kültür Derneği olarak yıllar önce Belek Gazi çizgi romanını yaptık ve baskıya verdik. Yapılan bu eseri Elâzığ’daki hemen hemen tüm okullara yeteri derecede gönderdik çocuklarımızın bilgi sahibi olmaları için. Selamlar”

İstanbul Cevizli Elazığlılar Kültür ve Yardımlaşma Derneği Ömer İçmeli:
“Doğru düşünmüşsünüz. İllerin tanıtımı Kahramanları veya meydanlar ile tanınır
Harput Fatihi olan bir şahsiyet Elazığ için önemli değerleri öne çıkarttıkça şehir de öne çıkar ama bakış açısı ve ufuk çok önemli. Uyarmakta fayda var.”

Gazeteci-Yazar Bedrettin Keleştimur:
“Belek Gazi'nin yaşadığı dönem önemlidir Malazgirt Zaferinden sonra 1096 tarihinde haçlı seferleri başlayacaktır. Belek Gazi, haçlı seferlerine karşı büyük zaferler kazanacak Kudüs Kralı ve Urfa kontunu esir alarak Harput zindanlarına atacaktır. Mezarı, Suriyede kritik bir konuma sahip olan MENBİC'tedir. Gazze ile ilk hafızalara Selahattin Eyyubi, Kılıçaslan ile birlikte Belek Gazi gelir. Belek Gazı, haçlılara karşı Erzurum’dan Halep’e kadar uzanan bir set/ duvar oluşturmuştur.
Depremden sonra oluşturulan "Güney Kent" mahallesi Belek Gazi Mahallesi olabilir. Aynı konuyu ben de işlerim. F.Ü. ARTUKLU DÖNEMİ SEMPOZYUMU yapılmıştı. Bu sempozyumda Elazığ Valiliğine de bir yazı yazılmış. Bu yazı da, Belek Gazı, Fahrettin Karaaslan isimlerinin yaşatılması için gerekli çabanın gösterilmesi istenmişti. Hatırlarsın bu dönemde “milli sinema” gündeme gelmiş Belek Gazi'nin Hayatı TRT'de dizi film haline getirilmesi istenmişti. Bu konularda da çalışmalar yapılabilir.”

Harput-Der Başkanı Kazım Atıcı:
"Belek Gazi, Selçukluların Harput, Dersim, Halep ve Genç emiri olan, Türkmen komutan. Bugün dahi adı hâla ilimizde sık sık anılarak yad edilen, dönemin Harput Emir'i ve Türk Orduları Başkumandanı. Harput Türkmenlerinin, Gakgoların atası Belek Gazi isminin ilimizde yaşatılması gelecek nesillere aktarılması büyük önem arz etmektedir. Geçmişini bilmeyenlerin geleceğe güvenle bakamayacağı gerçeğiyle bu müstesna şahsiyetlerin isimlerini yaşatmak amacıyla büyük bir mahalleye veya adlarına yakışacak alanlara verilmesinin çok anlamlı olacağı gerçeğiyle yetkililerimizin harekete geçmesini bekliyoruz."

EFTUD (Elazığ-Harput Folklor Turizm Derneği) Başkanı Ziyaddin Akgüneş:
"Tabii ki çok doğru. Mesela Depremden sonra ilimizde birçok yeni yerleşim yerleri oluştu. Bunlar Yemişlik, Güney kent, Holpenk, buralardan birinin ismi neden Belek Gazi Mahallesi olmasın. Bu konudaki bütün girişimleri destekleriz. Hatta Güneykent'in ismi değiştirilebilir."

Ankara Elazığ Kültür ve Tanıtım Vakfı Başkanı Mehmet Çağlar:
"Belek Gazi, gerekli önem ve değeri görmüyor. Değer verilmeyişini Elazığ için bir eksiklik olduğunu düşünüyorum. Geç kalınmış bir olaydır. Bu ismi bir mahalleye veya bir meydana vererek sembolleştirebiliriz. Bu yönde bulunulacak bir girişimi her zaman destekleriz."

genefik yöresel
Sürsürü Mahallesi
Mustafa Cemiloğlu Caddesi
No:17/AC ELAZIĞ
www.genefik.com
0544 565 42 41

KARANLIKTAKİ BEYAZ KUŞLAR

Hâtıralar da kuşlar gibi konacak dal ister, demişti Oktay Rıfat.

Düşünür dururum; hikâyelerimiz olmasa onları hangi dala kondururduk acaba, nerede saçlarını tatlı esintilere tutardık?

Hepimizin az çok birikmişi bulunur elbet. Çeşme akar akar da hiç mi gölcük yapmaz? Bunca yaşanmışlık zihnimize hücum ettikçe hikâyelerimizden başka onları zedelemeden barındıracak hangi zarif kabımız var?

ŞERİF AYDEMİR

Kokulandırıp, endazeye getirip, has pamuklara sararak küçük hikâyeciklerimizin mahremine emanet ettiğimiz müstesna anlar, o ipeksi kıvranışlar…

Ara sıra misafir odamızın tozunu alır gibi zihnimizin de üstündeki şalı kaldırıp tozunu üflemek ve hatta nazına sitemine katlanmaya hazır olduğumuzu belli etmek gerekiyor sanki.

Ülkü Tamer'in Yaşamak Hatırlamaktır adında bir kitabı vardır. Hâtıralar için "Karanlıktaki beyaz kuşlar" demişti. Zira her hatırlayışı da bir bölük beyaz kuşun karanlıktan uçuşuna benzetmişti.

Siz bakmayın hâtıraların gözümüzün önünde bıcır bıcır kaynaştığına. Onların kendi başlarına canlanıp kımıldamaya takatleri yetmez. Onları biz bugünden yönetiriz. Karanlıkta kalan yüzlerine bugünün ışığını tutarız. Dahası, bugünden düne şekil verir, hududunu çizer, fazlasını budar ve ilaveler yaparız.

Allah'tan ki, o hâtıraların biri gazaba gelip de çocukluğumuzu elimizden almaya yeltenmiyor, çok şükür.

Bazı huylarıma bakınca kendimi Nuri Pakdil'e benzetirim.

Hüseyin Su anlatmıştı: Rahmetli, dışarıya çıkacakmış ya da görüşmeye gidecekmiş gibi hazırlanır, okumaya ve yazmaya oturmadan önce tıraş olur, giyinir ve sonra da masasının başına geçermiş.

Ben de sabahın köründe yüzüme yapışan yastık iziyle ve o salpa halimle yazı masasına asla gelip oturamam. İyi iş çıkaramayacağımı bilirim. Pakdil Usta'ya ilaveten benim kravat taktığım, ütülü pantolon giydiğim de olur. Hele bir de hâtıralardan geçit alayı kuracaksam; erenler demine gider gibi, meydan görmüşlerin huzuruna varır gibi, kokulanırım bile.

Hâtıralar azizdir. Pâk ve Müberra(arınmış) bir mevkii kuşatmışlardır.

Şairin kulakları çınlasın, gene penceremin kenarına eski günler konup duruyor.

Aslında çok şeyi unutarak yaşıyoruz, arkamıza atarak ayakta kalmayı başarabiliyoruz. Yoksa kömür çuvalı gibi onları nice bir sırtımızda taşıyalım?

İnsan bir affederek bir de unutarak hafiflermiş.

Oscar Wılde'ı bilirsiniz, ünü dört bucağı sarmış İrlandalı yazar. 1900'lerin başında dünyamızdan ayrıldı ama yazdıkları hemen elimizin altında ve dipdiri… Mutlu Prenses, Narlı Ev, Mürver Ağacı gibi toplu hikâyelerinin yer aldığı kitaplarında fasılasız güzelliğin izini sürer. Doyumsuz sahneler verir. Bazen "hayalin tatlılığı"ndan ve "gerçeğin bayatlığı"ndan dem vurur, bazen "kalbin bilgeliği"ne vurgu yapar ama sonunda hep gerçeğin soğuk yüzüyle karşılaşırız. Çünkü dışardaki dünya zalim, sert ve acımasızdır. Bunu bir kere daha öğretir bize.

Nereye varacağım?

Oscar Wılde, Dorian Grey'in Portresi adlı kitabında bir cümle eder ki, o sözü kenara almak veya unutmak kabil değil. Sen unutsan, yeri gelir, o kendisini hatırlatır:

"Günümüzde insanlar her şeyin fiyatını biliyor ama hiçbir şeyin değerini bilmiyor."

Ya şimdiyi görse Oscar Wilde acaba ne derdi?

**** Devamı Edecek***

Geyikli Baba'nın Türkiye'de 2 köyde türbesi bulunuyor.

Kesilen Kola Türbe…

Bursa'da türbesi bulunan Geyikli Baba'nın bir türbesi de Keban'ın Denizli Köyü'nde bulunuyor. Denizli Köyündeki türbede Geyikli Baba'nın kolu bulunuyor.

YÜCEL ÇAKMAK

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Asıl türbesi Bursa'nın Kestel İlçesi Babasultan Köyü'nde bulunan Geyikli Baba'nın bir türbesi de Keban İlçesi Denizli Köyü'nde bulunuyor. Denizli Köyü'ndeki türbede bu bölgede Geyikli Baba bir savaş esnasında kolunu kaybediyor ve bu kol Denizli Köyü'ne gömülüyor. Kolun gömüldüğü yer ise bugün türbe olarak biliniyor.

TÜRBE DENİZLİ KÖYÜ'NDE

Keban ilçesi Denizli köyü yakınlarında bulunur. Açık bir alanda normal bir mezar boyunda olan Geyikli Baba ziyareti, rivayete göre 13. yy. sonları, 14. yy. başlarında, Osman Gazi döneminde yaşadığı sanılan efsanevi Türkmen dervişidir. Bursa'nın fethinden sonra Anadolu'da birçok savaşa katılmıştır. Doğu Anadolu'nun iki su kavuşumu denilen yerde (Murat ve Karasu) kolunu kaybetmiştir. Kesilen bu kol Denizli köyüne gömülmüştür. Bu kolun gömülü olduğu yer Geyikli Baba türbesi olarak bilinir.(*)

Yöre halkı bu türbeye ilkbahar aylarında giderler. Burada kurban keser ve gelen ziyaretçilere ikramda bulunurlar. Ayrıca türbelere çeşitli hastalıklardan şifa bulmak ümidiyle giden kişilerde bulunmaktadır.

775 YILLIK GELENEK

Elazığ'ın Keban ilçesine bağlı Denizli köyünde yaşayan vatandaşlar, yağmur duasına çıkıp, meralarda bol ot olması için kurban keserek, atalarının başlattığı geleneği 775 yıldır sürdürüyor.

Köyde bulunan Geyikli Baba Türbesi yanında toplanan vatandaşlar, 5 adet koç kesilip pişirilerek katılımcılara ikram ederler.

Denizli Köyü Geliştirme ve Güzelleştirme Derneği Başkanı Süleyman Özer, etkinlikte yaptığı konuşmada, Oğuzların Hisist boyundan olduklarını ve atalarının 1240 yılında Buhara'dan gelip bugünkü Denizli köyüne yerleştiklerini söyledi.

Atalarının başlattığı gelenek doğrultusunda, köylerinde bolluk, huzur, birlik olması, kuraklık yaşanmaması için Geyikli Baba Türbesi'nde her yıl mayıs ayının son haftasında kurbanların kesildiğini, ardından toplu halde yağmur ve ot duası yapıldığını anlatan Özer, "Bu kültür, Alevi-Bektaşi kültüründe mevcuttur. Köylülerden para toplanır, ortak kurban ve her evden bulgur alınır. Bulguru veren yağını da verir. Kurbanın adı da ot kurbanı. Ot için kesilir ve yağmur duasına çıkılır. Bu yıl 5 kurban kesildi" diye konuştu.

Bursa Kestel Babasultan Köyü'ndeki türbe

GEYİKLİ BABA TÜRBESİ

Türbe Bursa'nın Kestel ilçesine bağlı Babasultan Köyü'ndedir. Dönemin tapu defterlerinde "Geyikli Baba karyesi" olarak anılan Babasultan Köyü, Bursa'nın 40 km. kadar doğusunda, Bursa-İnegöl yolunun güneyinde Uludağ'ın eteklerinde, korularla kaplı, ulu çınarların gölgelendirdiği, havası ve suyunun güzelliğiyle dikkati çeken doğal bir çevrede bulunmaktadır. Tâcülârifîn Seyyid Ebü'l-Vefâ el-Bağdâdî'nin tarikatı olan Vefâiyye tarikatına mensup olan Geyikli Baba, Osmanlı

Devleti'nin kuruluşunu yansıtan dönemin menkıbevî tarihinin önde gelen simalarından ve bu tarihin kahramanlarından gazi-derviş tipinin en iyi temsilcilerinden biridir. Rivayete göre Geyikli Baba Orhan Bey zamanında Anadolu'ya Hoy'dan (Azerbaycan) gelmiş bir derviş olup müridleriyle beraber İnegöl yakınlarına yerleşmiştir. Kendisi gibi geyiklere binmiş müridleri ile Bursa'nın fethine iştirak etmiştir.(1326) Fetihten sonra Orhan Gazi tarafından bugünkü Babasultan Köyü Geyikli Baba ve müridlerine zaviyesini kurması için ihsan edilmiştir. Türbenin yanındaki caminin avlusunda bulunan ulu çınarın Bursa'daki sarayın yakınına Geyikli Baba tarafından dikildiği rivayet edilen çınarla aynı zamanda dikildiğine inanılır. 1958'de Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1963-1964'te Bursa Eski Eserleri Sevenler Kurumu tarafından onarılan cami ile türbe günümüzde bakımlı durumdadır. Cami aslî kullanımını sürdürmekte, türbe de ziyarete açık tutulmaktadır.

KAYNAK: (*) ŞEVKİ DOĞAN/ELAZIĞ İLİ KEBAN İLÇESİ HALK İNANIŞLARI

HIDIRELLEZ

Halk arasında yaygın olan inanca göre Hızır ile İlyas'ın buluştukları güne Hıdırellez denilmektedir. Bu kavram, özü itibarıyla Asya ve Ön Asya, daha sonra da Kuzey Afrika coğrafyasından yayılan inanç kültürünün, gelenek ve göreneklere dayanmaktadır. Bugün Avrupa sınırları içindeki bazı ülkelerde asırlardır kutlandığı gibi, özelikle 1960'lardan sonra işgücü olarak göç ettikleri Avrupa ülkelerinde inanç yaşamlarını sürdüren İslami inanç

HÜSEYİN ALDOĞAN

topluluğuna dahil gruplarca da kutlanmaktadır. Şu bir gerçek ki İslamiyet'ten önceki dönemlerde de Asya coğrafyasında bahar ve yaza ilişkin kutlamalar bulunmaktadır. Bu kültürün Ön Asya coğrafyası kültürü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Hıdırellez her yıl 6 Mayıs'ta kutlanmaktadır. Bu güne dair en eski geleneklerden biri de 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gecede kurban kesilmesidir. Bu kurban geleneği geçmiş asırlardan beri Anadolu'da devam etmektedir. Bugün kentlerde de bu gelenek kutlama ve kurban kesmek suretiyle sürdürülmektedir. Lakin üzülerek şunu da belirtmeden geçemeyeceğim; özellikle Alevi sivil toplum örgütlerinin yetkisiz ve yetersiz temsilcileri bu günün kutsallığını bir çıkar rantına çevirmiş bulunmaktadırlar. Bu konuda özellikle Anadolu Alevilerinin dikkatli ve daha hassas olmaları, bu çıkarcı kadrolara pirim vermemeleri gerekir. Batını ve zahiri anlamda bakıldığında, tasavvufun bu önemli kavrama yüklediği önemli anlamları göz ardı edemeyiz. Özellikle erenlerin ve mutasavvıfların bakışıyla "Hakikati" temsil etiği görüşü hakimdir. İkinci olarak, ilahi sırlara vakıf olanların bu kültürün ritüellerini, bir maneviyatı temsil ettiğidir ki, burada mürşit-i kamillik makamının sahibi olanların, mürşitlik makamının varlığını yansıtmasıdır. Ayrıca bu inanç özüne bağlı bireyler, bu felsefi yanının en zor anda dilek ve yardım halinde cara yetişesidir. Yani yardım etmesi ve onu zor

anında, o zorluktan kurtarmasıdır. Halkın bu inanışının menakıbı olması bir yana, dervişi ermişlerin bunu halka kerametleri ile sergilemeleri tarihte yaşanmış gerçeklerdir. "Ak Sakallı Hızır geldi Mihmana" ''Hızır gibi yetişti cara" "Hızır eli değmiş" "Sanki Hızır uğramış bu mekana. Bolluk, bereket baharının gelmesini müjdeliyor; dağlar ovalar ve de gönüller'' deyimleri halk arasında hâlâ sık sık kullanılmaktadır.

"Rivayete göre Hızır, İlyas ile kardeş (1) veya yaygın inanışa göre de arkadaştır. Halk arasında, halkın kendi idraki ölçüsünde teferruatıyla bilinen bir şahsiyetin ismi olup hikâyelerde ve efsanelerde önemli bir yer işgal etmektedir. Al-Hızır aslında bir sıfattır. Ancak bu sıfat zamanla unutulmuştur (2). Sıfatın anlamı üzerine yüklenen manevî güçlerle donatılmış bir şahsiyettir. Halk arasında aldığı anlam ve yüklendiği görev itibariyle Hızır; âb-ı hayat (hayat suyu/ölümsüzlük suyu) içerek ebedî hayata mazhar olmuş, zaman zaman insanlar

arasında dolaşarak darda kalanlara yardımda ve iyiliklerde bulunan, tabiatın yeşillenmesini sağlayan, bolluk ve bereket, kısmet ve sağlık bahşeden bir velidir (3).’’
Hıdırellez kutlamaları özelikle son semavi din olan İslam coğrafyasındaki ülkelerde bazı farklılıklarla kutlanmaktadır. Bu farklılıkların değişmeyen ortak noktası kutlandığı günün 6 Mayıs olmasıdır. Son birkaç asırdır Balkanlardaki Hristiyan topluluklarda bu etkinlikler ortak bir şenliğe dönüştürülmektedir. Balkanlarda ve eski Arnavutluk coğrafyasında (Kosova-Makedonya) kurbanlar kesilmektedir. Hatta Hıdrellez bazı coğrafyalarda farklı isimlerle de ifade edilmektedir. Örneğin, Romanya-Bulgaristan arasından kara sınırının yer aldığı tek bölge olan Dobruca’daki Kırım toplulukları arasında “Tepreş”, Makedonya’da “Ederlez, Hıdırles veya Hidrlez” olarak adlandırılmaktadır.
Hızır geleneği ve ilgili inançlar Türkiye, Balkanlar, Türkistan, Kazakistan, Kırgızistan, Altaylar, Özbekistan, Azerbaycan’da bütün canlılığı ile yaşamaktadır.
“Ünlü Fransız araştırmacısı L. Massignon Irak’ta da Türkiye’de ve İran’da olduğu gibi Hızır’a adaklar adandığını, evin baştan başta süpürülüp temizlendikten sonra zerde ve sütle pişirilen yemekler dağıtıldığını söylemektedir. Halk arasında Hızır’ın konuk geldiği evde hazır bulundurulan kınayı ak sakalına sürdüğüne inanılır.
Azerbaycan’da dile getirilen bir şiirde Hızır şöyle anlatılır:

Men Hızır’ın Guluyam
Hızır Hızır hız getir
Var dereden od getir
Men Hızır’ın neyiyem
Birce bele dayıyam
Ayağının nalıyam
Başının torbasıyam
Hızır’a Hızır deyerler
Hızıra çırağ koyarlar
Hızır Nebî Hızır-İlyas
Bitdi çiçek oldu yaz
Men Hızır’ın guluyam
Boz atının çuluyam’’

Anadolu'daki Alevi köylerinde de bu gün büyük bir sevgi ve saygı içinde, kültürel gelenek ve göreneklerle yaşatılmak suretiyle kutlanmaktadır. *Hıdrellez ateşi, bugün ülkemizin birçok bölgesinde yakılmaktadır. Uğur getirdiğine inanılarak ateşin üzerinden atlayanlar vardır. Batı Anadolu'da yaşamakta olan Tahtacılar, Çebniler, Orta ve Doğu Anadolu'da Aleviler Hıdırellez'i kutladıkları gibi, Hızır orucu tutar ve Hızır kurbanı keserler.*

BUNLAR ANADOLU DA HALK TARAFINDAN BİLİNEN PRATİK BİLGİLERDİR.

Hıdrellez'den bir gün önce oruç tutulur. Bu uygulama insanın kendisine sıkıntı, çile çektirmesi ve canlılığa geçici bir dönem ara vermesidir. Bu yolla yaşamın sona ermesiyle bir başka deyişle kısın sona ermesiyle, gelecek dönem yani bahar için güven sağlanmaktadır. Hıdrellez öncesi yapılan uygulamalar karşılama niteliğinde olanlardır. Ev temizliği, boya-badana yapılması, ev çevresinin düzeltilmesi günler öncesinden başlamaktadır. Yeni giysilerin ayarlanması da bir diğer hazırlıktır.

Hıdrellez günü, yapılan bütün yemeklerin şifalı olduğuna inanılır ve herkesin bu yemeklerden yemesine özen gösterilir. Ne kadar çok yiyecek hazırlanırsa, o senenin o kadar bereket ve bolluk içinde geçeceğine inanıldığı için fazla miktarda yiyecek hazırlanır. "Ağız tadı bozulmasın" dileğiyle tatlı, "bütün yıl boyunca sevenlerin sarılması" dileğiyle sarma, "ambarların dolması" dileği ile de dolma yapılır. Bunlar Hıdrellez'in başlıca yiyecekleridir. "S" harfiyle başlayan yiyeceklerin bolluk ve bereket getireceğine inanılır. Ayrıca Hızır'ın "S" harfiyle başlayan yiyecekleri de çok sevdiğine inanılmaktadır. Hızır'ın sofraya uğramasını sağlamak amacıyla Hıdrellez sofrasından süt, soğan, sarımsak, salep, sarma, simit, sütlaç olmak üzere yedi çeşit yiyecek eksik edilmez. Yeşil sebzelerden de kırk çeşit toplanıp yendiğinde şifa getireceğine inanılır. Yeşil sebze ve bitkilerin yenilmesi tabiatın yeniden canlanışıyla paralellik göstermektedir.

Hızır ile İlyas'ın birleştiği saatlerin insanlara bolluk, bereket, şans getirdiğine inanılır. Hızır'ın yeşillik ve temiz yerlere geldiğine inanıldığından Hıdrellez günü toplantıları daima ağaçlık, yeşillik ve su bulunan yerlerde yapılır. Türbe olan yerler de kutlama yerleri arasındadır. Hızır'ın buralarda dolaştığına inanılır. 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece Hızır'ın iyilik, mutluluk dağıtacağı, sorunları olanlara yardım edeceği inancı birtakım uygulamaları da beraberinde getirir. Bazı sorunların çözümü için yardım istemek, dileklerde bulunmak en yaygın davranışlardır. Yine bu gecede geleceğe yönelik bilgiler elde edilebileceğine inanılmaktadır. Hıdrellez geleneklerinin temelini oluşturan şifa-sağlık, mal-mülk ve servet, bereket-bolluk, kısmet ve şans talebine yönelik uygulamalardan birkaç örnek verelim:

Bereket - Bolluk Talebine Yönelik Uygulamalar:

Evdeki yiyecek çuvallarının ağzı açılır.

Evlere yeşil dallar asılır.

Sabah erkenden bitkilerin üzerindeki çiğlerden toplanarak sütün içerisine bir iki kaşık konulur.

Mayasız sütün yoğurda dönüşmesi "Hızır'ın gelmesi", "elini değdirmesi" şeklinde yorumlanmaktadır. Yoğurt tutmuş ise o gün uğurlu sayılır.

- Toplanan çiğlerin bir kısmıyla da mayasız hamur yoğrulur. Ertesi sabah hamur mayalanmışsa Hızır'ın gelişinin kanıtı olarak kabul edilir.

Kaynaklar:

Yrd. Doç. Dr. Ayşe YÜCEL

1. *Orhan HANÇERLİOĞLU, İnanç Sözlüğü, İstanbul 1975, s.41*
2. *A.J.WENSİNCK, İslam Ansiklopedisi (Hızır Maddesi), C:V, İstanbul 1964,*
3. *Kemal GÜNGÖR, Anadolu'da Hızır Geleneği ve Hıdrellez Törenlerine Dair Bir İnceleme, Türk Etnografya Dergisi, S:l (1956), s.56*

Yazarımız Ekrem Katı'ya Ödül…

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ'daki meslek gruplarına yönelik Anadolu'nun Enleri Elazığ Ödül Töreni'nin 3'cüsü gerçekleştirildi.

Elazığ'da 2024 yılının en başarılı meslek gruplarına yönelik, Anadolu'nun En'leri Elazığ Ödül Töreni gerçekleştirildi. 3'cüsü gerçekleştirilen ödül törenine siyasi parti il temsilcileri, kurum müdürleri, oda başkanları, STK temsilcileri, iş, sanat, siyaset ve medya camiasından çok sayıda davetli katıldı. Mart Medya Yönetim Kurulu Başkanı Murat Tümen, programın düzenlenmesinde emeği geçenlere teşekkür etti. Gazze ve Filistin'de devam eden soykırımı kınayarak sözlerine başlayan Organizatör Elazığ Kültür ve Sanat Derneği Başkanı Serdar Kara, Anadolu'nun En'leri olarak birçok şehirde Elazığ'ı temsil etmekten mutluluk ve gurur duyduklarını ifade etti.

Elazığ'ın Kültür Adamı ve Dındik Mizah Dergisi Sahibi İ. Ekrem Katı, Elazığ'ın kültürüne kazandırdığı çalışmalar nedeniyle ödül almaya hak kazandı. Elazığ'daki birçok kültürel faaliyetlere imza atan Ekrem Katı, Türkiye'nin ikinci yerel dergisi olan Dındik Mizah Dergisi'nin 3. Dönemini çıkarıyor. Katı, ayrıca Elazığ'da ilk yayınevi olan Tesfa, ilk futbol okulu olan Damla, ilk tiyatro derneği olan ETİYAD ve ilk yöresel ürün mağazası Çaydaçıra'yı kurdu.

“Elazığ’da hala beni tanımayan var”

İş hayatını Erzurum’da sürdüren Tiyatrocu Mahmut Yıldırım, “Sahip çıkılmadığı için Elazığ'ın bütün sanatçıları şu an başka şehirlerde faaliyetlerini sürdürmektedir.” diyerek, Elazığ’da öksüz kaldıklarını söyledi.

Röportaj: Yücel ÇAKMAK

Elazığlı genç Tiyatro Yönetmeni ve Sanatçısı Mahmut Yıldırım, zaman zaman sanatsal yaşamını Elazığ’da sürdürse de yaşamının büyük bir kısmını Erzurum’da sürdürüyor. Erzurum’da tiyatro eğitmenliğinin yanı sıra tiyatroyla çalışmalarda bulunan Yıldırım, son günlerde oynadığı tek kişilik oyunlarla gündemde kalıyor. Mahmut Yıldırım’la yaptığımı söyleşide Elazığ ve Erzurum arasında ki sanatsal farklılıkları ve sanatsal yaşamından konuştuk.

ÇAKMAK: Adını tek kişilik tiyatro oyunlarıyla sıkça duymaya başladık. Mahmut Yıldırım kimdir?

YILDIRIM: Mahmut Yıldırım. Sanatsal ve insani olarak iyi işlere ve kalplere dokunmuş bir kişilik. Tiyatroyu araç değil amaç olarak gören, hedefine vardığında sanata yüzlerce genç kazandırmış olan hala sahne bakımından öğrenciliği devam eden oyuncu parçası.

13 yaşında adı Almila Tiyatro Atölyesi olan bir aileye sahip mutlu bir yönetmen.

Kariyerim boyunca hep kalabalık oyunlar ile seyirci karşısına çıktık. Fakat 2023 itibariyle kendimizi tek kişilik oyunlara hazır gördük, şahsım Hallaç-ı Mansur oyuncularım Müzeyyen Aslan Frida Kahlo, Mert Turgut Toprak ise Nazım Hikmet oyunuyla 1.5 senedir sahne alıyoruz.

Mahmut YILDIRIM

16 Nisan 1987 Elazığ doğumlu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Elazığ'da tamamladı. Giresun Üniversitesi İşletme Yönetimi mezunu. 2014 yılında 12 aylık Vatani görevimi Erzincan'da yaptı.

2011 yılında kurucusu ve Genel Sanat Yönetmenliğini yaptığı Almila Tiyatro Atölyesi ile 12 yılda 56 farklı oyunla 246 kez sahne performansı gösterdi. Oyunların tamamına yakınında yönetmen oyuncu ve bazılarında ise yazarlık yaptı. Toplamda 3 TRT filmi 1 tane dönem filminde yer aldı. Sosyal sorumluluk projelerinde çeşitli kurumlarla iş birliği yaptı.

Çağdaş drama derneğinden eğitim alarak M.E.B. onaylı uzman Drama Eğitmeni belgesi almaya hak kazanarak, Bahçeşehir Koleji Erzurum Kampüsünde Sanat eğitmenliğine devam etmektedir.

Oyunun turnesi itibariyle tek kişilik oyunlar her bakımdan daha çok kabul görmekte.
Hallaç-ı Mansur oyun performansımla Direklerarası Seyirci Ödülüne layık görüldü.
Hala hazırda turnelerle oyunumuz çeşitli illerde beğeni ile izlenmektedir ve devam etmektedir.

ÇAKMAK: Tek kişilik oyun demişken, 2023 yılı Aralık ayında aynı anda 2 farklı tek kişilik oyunla Bitlis ve Tatvan'da sahne aldınız. Zor olmadı mı? Oyunlardan bahseder misiniz?

YILDIRIM: Tek kişiyle iki Farklı oyunun zorlukları tabi ki olacaktır. Şahsım olarak bu tür yoğun tempoya alışık olduğumdan dolayı sahne performansından çok dekor kostüm götürme konusunda zorluk yaşayabiliyorum. 5 ayda 4 farklı oyuna da çıktığım zamanlar olmuştu.

ÇAKMAK: Mehmet Akif Ersoy'u canlandırdınız. "Akif" adlı iki kişilik bir oyun sahnelediniz. Bu proje nasıl oluştu?

YILDIRIM: Erzurum Bahçeşehir Kolejinde Tiyatro eğitmenliği yaptığımdan dolayı 3 sezonda 54 farklı oyun sahneledik okulda öğrencilerimle. Ve Erzurum'da ve Türkiye genelinde ses getiren etkinlikler oldu.
Erzurum Valiliği tarafından Şahsıma 27 Aralık Mehmet Akif Ersoy'un ölüm yıldönümünde sahne alır mısınız teklifi gelince teklifi kabul ettim, kendim kaleme aldığım iki kişilik bir oyun yazdım. Rol arkadaşım Köksal Aydın ile birlikte Tarihi Erzurum Kongre Binasında il protokolü önünde sahne aldık ve Sayın Erzurum Valimizin takdirlerini topladık.

ÇAKMAK: Erzurum Bahçeşehir Koleji'nde Tiyatro Eğitmenliği yapıyorsunuz. 'Sahnenin Yıldızları Tiyatro Atölyesi' adıyla yaptığınız bu eğitimi anlatır mısınız?

YILDIRIM: Çalıştığım kurumda 3 - 4 - 5. sınıf kademelerinde Tiyatro ve Drama dersleri veriyorum. Bunun yanı sıra Lise Tiyatro Kulübümüz ve Ortaokul Sahnenin Yıldızları Tiyatro Kulübümüz mevcut.
3 sezonda yaklaşık 54 oyun sahneledik bunların 30'una yakını kendi yazdığım oyunlar olması benim adıma son derece muazzam bir olay. Özellikle 18 Mart Şehitler Günü Özel Oyunlarımız çok ilgi gördüler. Gökbörü ve Şafak 1915 adlı 1.5 saat süren kendi yazdığım oyunlar.

ÇAKMAK: Oynadığınız sinema ve dizi filmler var mı? Bunlardan bahseder misiniz?

YILDIRIM: Elazığ'da kendi sokak ve mahallelerimizde çektiğimiz ve sıfır destekle 5 bölüm yayınladığımız 'MEÇHUL' adlı dizide oyuncu koçluğu ve rolleri oldu.
Keşke şehrimiz Protokolümüz sahip çıksaydı da sıfır bir dizisinden daha kaliteli bir ekip ve senaryo emekle hazırladığımız dizi ülke gündemine otursaydı ama olmadı.

Elazığ 2020 Depremi sonrası Toki'nin yapmış olduğu konutların kamu reklam çekimleri için yapımcı Birol Güven ile Cumhurbaşkanlığı destekli projede yer aldık. Devletin Eli seninle projesinde Almila Tiyatro Atölyesi oyuncuları reklam yüzü oldular ve Birol Güven ile çalışma fırsatı yakaladık. Yine oyuncularımızdan Cemal Güngör İstanbul'da Alparslan Büyük Selçuklu, Camdaki Kız, Ramo gibi dizilerde oynadı.
Yine Elazığ'da çekilen TRT Kurdi yapımı Dengbej filmlerinin 3'ünde rol aldık. Yeni dizimiz Araf'ın 2.sezonunda yer alacağız.
Son olarak Erzurum'da Ahmet Yenilmez yapımcılığında Erzurum Kongre kararlarının konu edinildiği 'İlk Ses Erzurum' filminde rol aldım.

ÇAKMAK: Elazığ ve Erzurum arasında sanat yaşamınızı sürdürüyorsunuz. Bu illerin sanata bakışları arasında fark var mı? Elazığ mı yoksa Erzurum mu?

YILDIRIM: Erzurum'da çalışma hayatımı sürdürüyor. Memleketim Elazığ'da ise Sanatsal olarak faaliyetlerimi devam ettiriyorum.

İki şehir arasında kültürel olarak hiçbir fark yok. Dadaş Gakgoş aynı toprağın aynı kültürün insanı.
Buraya geldiğim ilk günden şimdiye dek hiçbir şekilde kültürel bakımdan zorluk çekmedim.
Erzurum mu Elazığ mı sorusuna gelince üzülerek belirtmek isterim Elazığ kültürel ve sanatsal faaliyetler bakımından Erzurum'un çok çok gerisinde. Arasındaki farklar saymakla bitmez.
Erzurum'un hem Devlet Tiyatrosu kadrosu Hem Büyükşehir Belediyesi Tiyatro kadrosu oturmuş durumda.
Neredeyse her hafta bütün oyunlar kapalı gişe ve inanılmaz bir kalabalığa oynanıyor.
Amatör ekiplere de sahne konusunda kolaylıklar sağlanmakta.
Demin belirttiğim 'İlk Ses Erzurum' filmine Erzurum Büyükşehir Belediyesi sponsor oldu ve Erzurum tanıtımı için büyük bir adım olduğunu düşünüyorum.
Geçen yıl Palandöken Kültür Yolu Festivali yapıldı. Şehrin her köşesinde sanatsal faaliyetler gerçekleşti ve bizlerde görev aldık seve seve.
Şimdi Erzurum'da yeni bir tiyatro ekibi kurmaktayız. Sadece buradaki gençlerle sahne alacağımız bir ekip.
Fakat bu saydıklarımın hiçbiri kendi şehrimde gerçekleşmemekte.

Köfte festivalinden öteye gidemeyen bir şehir durumundayız. Elazığ'ın öz evlatları dururken dışarıdan ekipler getirip yüz binler veren kurumlarımız mevcut.
5 şarkı söylemesi için yüz binlerce lira verilip şarkıcı getirmenin sanatsal faaliyet sanıldığı bir şehir durumu söz konusu.
Ve şahsım 13 senedir memleketimde on binlerce seyirciye 13 sene kapalı gişe oynadım Fakat bir protokolü bile oyunuma getiremedim ve hala beni tanımazlar.
Erzurum'da ikinci senemde Valilik tarafından sahneye davet edilip takdir edildim.
Ve sahip çıkılmadığı için Elazığ'ın bütün sanatçıları şu an başka şehirlerde faaliyetlerini sürdürmektedir.
Şahsım Erzurum'a geliş sebebim Elazığ'da bir adım dahi atılmamış olmasıdır.
Ne bir şehir tiyatromuz var ne devlet Tiyatro Kadromuz var ne de bunlar için bir çaba.
Erzurum Büyükşehir Belediyesi Tiyatrosu Kazakistan'a gidip oyun sergileyip sanatla dünyaya açılırken biz salçası yandı diye köfte festivaliyle avunuyoruz.
Elazığ'a gram faydası olamayanların hepsiyle gurur duyup gerçek emekçileri kapı dışarı etmekle meşhuruz. Onlarca proje dizi ve Tiyatro oyunu yapıp hala bazılarının bizlere kendini ispatla demesi de cabası.
Belediyemizin taşa toprağa betona yaptığı yatırımın çeyreği sanata yapılsa şehir kanatlanır uçar ve ülkede belirli bir sempatiye ulaşır.
Daha önce kale alınmadığı gibi bu sözlerimizde tabii ki yine biz söyledik biz duyduk olarak kalacak.

ÇAKMAK: Yeni projeler var mı? En çok hangi proje içerisinde yer almak istersiniz?

YILDIRIM: 2023 -2024 sezonunda Temmuz ayından Aralık ayına kadar 8 farklı oyunla 34 sahne yaptık. Rekoru her zaman elimizde tutmaya devam ediyoruz.
Hala hazırda tek kişilik oyunlarımız devam etmekle birlikte; bir Büyükşehir belediyesinin 4 oyunumuzu almasıyla Şubat ayında orada turnemiz olacak.
27 Mart Tiyatrolar gününde Kültür Bakanlığı Tiyatro festivalinde 3 senedir olduğu gibi bu sene de sahne alacağız. 4 farklı oyunla 4 farklı şehirde.
Keza yeni kalabalık oyunumuz Sadık Şendil imzalı 'Yedi Kocalı Hürmüz' oyununa başladık.
'Kara Sohbet' adlı oyunumuzun çalışmaları başladı.
'İmam Hüseyin Kerbela' oyunumuzu bazı şehirlerimiz talep etmekte oralara gideceğiz.
Elazığ dışında bütün şehirlerden yoğun talep görmekteyiz. Oyunlarımız her şehirde kapalı gişe oynanmaktadır ve belediyeler bizleri aramakta sürekli.

ÇAKMAK: Bu sohbet için teşekkür ederim. Son olarak duygu ve düşüncelerinizi alayım.

YILDIRIM: Bizler Teşekkür ederiz. Yücel Çakmak gibi bir usta ile söyleşi yapmak benim için onurdur. Son olarak sanatla kalın Hoşçakalın.

Taşı taş, taşı tarih olan Harput...

Bir gazi, bir hükümdar, bir mütevazı insan Harput fatihi Balak Gazi (Belek Gazi) Anadolu'nun Türkleşmesinde rol oynayan bir gazi. İsmiyle özdeşleşmiş bir marka olmuş Balak Gazi heykeli… Atın altı denildi mi Harput'un esen yeli tüm dertleri alıp götürüyordu. Tarihçesini araştırdım okudum içime sindire sindire... Harput demek Balak Gazi demekti.

OYA ORHAN

Onunla özdeşlemiş bir heykel ne yana dönsek onu görürüz. Kaleyi koruyan şaha kalkmış atıyla kılıcına okunmuş bir anne duası gibi bizi koruyan. Yazımı yazarken o mistik uhrevi havayı solumadan yazamam deyip kar kış dinlemeden atın altından izledim memleketimi. Nasıl savaşılmıştı? Kaleden şehri izlemek kolaydı zorluğunu nasıl anlayabilirdim?

"Bastığın yerleri toprak diyerek geçme
Tanı düşün altında binlerce kefensiz yatanı." dizelerini ellerim ayaklarım üşüyerek şehre doğru söyledim. Harput'un, Kayabaşı'nın, Buzluk Mağarası'nın, Anguzu Baba'nın Sarahatun'un nefesini içime çekmeden bu yazıyı yazamazdım. İçli içli, içten, samimi kelimeler döküldü dilimden. Ata toprağım... Yazılarıma ilham veren mistik havasına dallarımı serdiğim. Sakinliği huzuru şifayı bulduğum nefesim Harput'um. Yürüdüm karda izlerini aradım nasıl fethedilmişti bu şehir? Üç Lüleli çeşmeden su içip taş duvarlara dokundum, ellerim soğuktan acıyordu, parmak uçlarım kalemi tutsaydı şuracıkta yazacaktım yazımı.

Bir kesik hoyrat okunuyor kulağıma, kulağıma okunmuş ismim gibi... İzlerini sürüyorum geçmişin. Savaşmış ataların, atların izlerini arıyorum. Harput hükümdarı Balak Gaziyi buluyorum tarihin sayfasında. Kılıcının rüzgârı buzluk mağarasında, nefesi Kayabaşında.

Çıra yanar ocağında

Bir maya çalınır yüreklerde,
kınalı bir gelin gibi
Taşı taş, taşı tarih olan Harput'a.
Onlara vefa borcumu nasıl ödeyecektim.

Balak Gazi deyince Harput akla geliyordu. Elazığ'da geçen gün bir caddeye isminin verildiğini gördüm Balak Gazi Caddesi diye. Balak Gazi parkı da var daha birçok yere ismi verilmişti. Geçmişi geçmişe katıp bir rüyaya dalıyorum...

Yeni oluşan bir mahalleye Balak Gazi Mahallesi isminin verildiğini görüyorum. Balak Gazi Mahallesi Harput'un altında bir yerde oluşturulmuş. Cumbalı evler, kapıları eski kapılara benzeyen tokmaklı, işlemeli, penceresinde çiçek, bahçesinde kedi besleyeceğimiz evler. Harput'tan yokuş aşağı iniyorum Balak Gazi Mahallesine... Sokaklar komşuculuk oynayan çocuklar gibi yakın. Cumbalı evde dantel perdeyi yıkayıp yeni asmış komşunun kapısını çalıyorum. Üç Lüleli çeşmeden su getirdim diyorum. Badem ağaçları çiçek açtığında belki bu rüya gerçek olur. Balak Gazi Mahallesi'nin tabelasını görmek dileğiyle.

Doğanın mucizesi: DUT

Şehir merkezinden köylere kadar ekili olan Dut Ağacının meyvesi ve yaprağı her türlü derde deva olurken, meyvesiyle yapılan başta pekmez olmak üzere pestil, orcik, şurubu ve dutunu da evlerimizden eksik olmuyor. Dut, ev bütçemizin yanı sıra ülke ekonomisine de büyük katkı sağlıyor.

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Dut olarak yaygın olarak bilinen Moraceae familyasındaki çiçekli bitkilerin bir cinsi olan Morus çeşitli yaprak döken ağaç türlerinden oluşur ve dünyanın birçok ılıman bölgesinde yabani olarak yetişir ve ekimi yapılır.

Genel olarak, bitkinin görünüşte en iyi bilinen çeşidin meyve rengine göre adlandırılan üç ana türü vardır: çok sayıda çeşitleriyle beyaz, kırmızı ve karadut (sırasıyla Morus alba, rubra ve nigra) ancak taksonomi'de 200'den fazla tür tanımlanmıştır.

"Beyaz dut" adı, Avrupalı taksonomistler tarafından isimlendirilen ilk örneklerin beyaz meyveleri için ödüllendirilmiş kültürlü bir mutasyon olması, ancak yabani ağaçların diğer dutlar gibi siyah meyve vermesi nedeniyle ortaya çıkmıştır. Beyaz dut Güney Asya 'ya özgüdür, ancak Avrupa, Güney Afrika, Güney Amerika ve Kuzey Amerika'da yaygın olarak bulunur. Brezilya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde istilacı tür olarak kabul edilmektedir. Vatanı Çin'dir.

Ülkemizde Akdeniz Bölgesi'nden Doğu Anadolu Bölgesi'ne hemen her yerde dut yetiştiriciliği yapılabilmektedir. Özellikle Kahramanmaraş, Adıyaman, Elazığ, Erzincan,

Malatya ve Tokat illerinde ekonomik anlamda yetiştiriciliği yaygındır. Türkiye'nin önemli dut yetiştirme merkezinden biri olan Elazığ 40 binden fazla dut ağacından yıllık 5 bin ton dut üretimi yapılmaktadır.
15 m'ye kadar boylanır. Gövde silindirik, dik ve kalın; kabuk çatlaklı ve gri-kahve renklidir. Yaprakları saplı, iki sıra üzerine dizilmiş, tabanı yuvarlak veya kalp şeklinde, üst yüzü koyu, alt yüzü ise daha açık yeşil renklidir. Kenarları dişlidir. Çiçekler, bir evcikli olup yaprakların koltuğunda ve saplı durumlar halinde bulunur.

Dut ağacının yaprağı ipek böceğinin çok sevdiği yiyeceklerdendir.

Dut Pekmezi

İlk olarak dutları temiz bir tülbent veya çuval içine alın ve altına büyük bir kap yerleştirin. Çuvalı yukarı aşağı hareket ettirerek suyunun süzülmesini sağlayın. Ardından dut ve suları büyük bir tencere içine alın. Ocağı açın ve kaynamaya bırakın. Dutlar kaynamaya başladığında üzerine çıkmaya başlayan kefiyi alın.
Dutun rengi kızarana ve çiğliği gidene kadar yaklaşık 45 dakika pişirin. Kaynayan dutlu karışımı tekrardan süzgece alın ve süzülmesi için bir kap kullanın. Dut tamamen süzüldüğünde, süzülen suyu tekrar pişirme kabına alın. Su kaynadıkça ortaya çıkan köpükleri kaşık yardımı ile alın. 10 dakika daha kaynattıktan sonra dut pekmezini kaplara koyun ve güneş gören bir yerde muhafaza edin.
Güneş altında 2 gün bekletilen pekmezin üzerinde sarı bir tabaka oluşacaktır. 2 günün sonunda pekmezi tülbent ile süzün ve cam kavanozlara koyun.

Dut Pekmezi Tarifinin Püf Noktaları Nelerdir?

Dutları pişirirken çok fazla karıştırmamaya özen gösterin. Bu sayede dağılmasını önleyebilirsiniz. Dutları güneşte bekletmek için kullanacağınız kapların, az ıslatılmış kül ile ovulması ve yıkanması gerekir. Kül ile ovulan, durulanan ve kurulanan kaplar pekmezin ekşimesini önleyecektir. Nemli ve güneş görmeyen ortamlar pekmezin ekşimesine ve daha geç olgunlaşmasına neden olacaktır.
Pekmezin ekşimemesi için hem pişirme, hem de tüketme esnasında pekmeze ıslak bir nesne değdirmeyin. Eğer kuru dut kullanacaksanız; 2 ölçü suya, bir ölçü kuru dut kullanmanız gerekir.

Dut Orciği

Orcik, hem dut hem de üzüm gibi farklı meyvelerle yapılabilen gıdalardan biridir. Öncelikle kullanılan meyvenin suyunun çıkarılması gerekiyor. Meyveler ne kadar taze olursa mevsiminde toplanırsa hazırlanan cevizli sucuk yani orcik de o kadar lezzetli oluyor. Meyve suyu çıkarıldıktan sonra 15-20 dakika boyunca kaynatılması gerekiyor. Kaynama işlemi tamamlandıktan sonra ilk sıcaklığını vermesi için dinlenmeye alınıyor.

Başka bir kapta nişasta ve şeker su ile karıştırılıyor ve bir bulamaç kıvamına alana dek karıştırma işlemi devam ediyor. Bazı yörelerde nişasta yerine un da eklenebiliyor. Bu karışım kaynatılan meyvenin suyuyla yeniden karıştırılıyor ve ardından yeniden kaynatma işlemine geçiliyor. Bulamaç kıvamını alana dek kaynatılan karışım soğumaya bırakılıyor. Sonrasında ise bu leziz karışımın cevizle buluşması için ceviz ipe diziliyor.

Cevizin etrafının bu karışımla kaplanması sağlanıyor ve kuruması için bir süre bekletiliyor. Kuruduğunda ise tüketime hazır hale geliyor ve günün herhangi bir saatinde rahatlıkla tüketilebiliyor. Besleyici ve sağlıklı olmasının yanı sıra doyurucu bir gıda olması da cevizli sucuk çeşitlerini benzerlerinden ayırıyor.

Dut Pestili

Pestil, genelde yaz aylarında yapılıp, kurutulup saklanırdı. Köylerde az miktarda yapılmazdı. Pestiller imece usulü her yaz, bir komşuda yapılır ve bir diğerine yardıma gidilirdi. Evlerin çatılarında koca pestil bezlerine (ya da sofra bezi) serilerek kurutulur ve sıyrılırdı. Katlanarak bütün yıl boyunca kuru yerde saklanırdı.

Malzemeler

2 su bardağı pekmez
1 su bardağı un
7 su bardağı su
1 su bardağı şeker
1 çay bardağı düvülmüş ceviz

Yapılışı

Öncelikle pekmez tencereye alınır. Bir miktar su ve şekerle kaynaması için ocağa alınır.

Un ve kalan su karıştırılır. Pekmezin üzerine ilave edilerek karıştırmaya devam edilir. 20 - 25 dakika kadar kaynatılır.

Bir bez ya da yağlı kağıt üzerine pestil karışımı dökülür ve üzerine cevizler serpilir.

Kuru Dut

Kurutulmuş meyveler, tüketenler için sağlıklı besin takviyelerindendir. Dut kurusu güneşte ya da yapay olarak kurutulan dutlardan elde edilir. Bunun sonucunda dut kuruları küçülür ve tatları daha yoğun hale gelir. Yüksek lif ve antioksidan içeriği sayesinde besleyici bir atıştırmalık olarak birçok kişi tarafından tercih edilir. Ayrıca, tatlı krizlerinin yatıştırılmasında veya yemeklere tat katmak için de kullanılır.

Dut kurusu, çay ve reçel gibi farklı formlarda da yenebilen, dut meyvesinin kurutulmasıyla elde edilen bir kuruyemiş çeşididir.

Dut Kurusu Faydaları Nelerdir?

Zengin C vitamini, lif, kalsiyum ve antioksidan kaynağı olan dut, içerdiği yüksek düzeyde protein ve demir sayesinde alyuvar üretimini arttırdığı için kansızlığa, kötü kolestrol seviyesinin düşürülmesine, bağışıklık sistemini güçlendirmeye ve kan şekerini kontrol etmeye yardımcıdır.

A, K ve B vitaminleri ile de hastalıklara karşı önemli bir besin olan dut kurusu, kanın pıhtılaşmasını engellediği gibi kemik sağlığına da katkıda bulunur.

Dutunu

Elazığ'ın en çok üretilen ve meşhur meyveleri arasında yer alan dut, taze olarak yenildiği gibi kurutularak kışın da yenilir. Kurutulmuş dut taş dibek içerisinde dövülüp içerisine ceviz veya badem içi katılmasıyla elde edilen dutunu nefis bir yiyecektir. Dutunu halkın demirbaş yiyecekleri arasında bulunmaktadır.

Mucizenin adı: dut yaprağı

Sütten 25 kat fazla kalsiyum, ıspanaktan 10 kat fazla demir içerir. Şeker sorununa gösterdiği fayda akıl almaz derecededir. Ucuz hatta bedava olduğu için saatlerce reklamı yapılmadığından pek kıymeti bilinmemektedir.

Dut yaprağı en az dut meyvesi kadar sağlık açısında önemli faydaları olan bir yapraktır.

Yapraklar kaynatılarak elde edilen çay birçok hastalığın tedavisinde kullanılır. Dut yaprağı, çayının yapılması dışında da çeşitli kullanım alanları bulunuyor.

Bunlara bir göz atalım.

Dut Yaprağının Faydaları Hakkında?

Dut meyvesinin ateş düşürmedeki rolü herkes tarafından bilinir.

Aynı özelliği dut yaprağında da bulunmaktadır.

Dut yaprağı kalp sağlığını olumlu yönde etkileyen maddeler barındıran bir yapraktır.

Kalp hastalıkları için alıç yaprağı ile birlikte kullanılması tavsiye edilir.

Bronşit, boğaz hastalıkları ve kuru öksürük gibi rahatsızlıkların tedavisinde kullanımı mevcuttur.

İyi bir idrar söktürücüdür ve özellikle beyaz dutun yapraklarından elde edilen çayın kan şekerini düzenleyici özelliği vardır.

Dut yaprağı ile hazırlanan çay egzama tedavisinde de kullanılır.

Karaciğer hastalıklarının tedavisinde günde 3 bardak dut yaprağı çayı içilmesi tavsiye edilir.

Günde 2 bardak dut yaprağı çayı içmek vücuda zindelik ve direnç sağlar.

Yapılan araştırmalara göre dut yaprağından elde edilen özütün fil hastalığına karşı şifalı olduğu gözlemlenmiştir.

Ayrıca diş ağrılarına karşı gargara yapılarak kullanıldığında ağrıları giderici özelliğe sahiptir.

Dut yaprağı çayının bir önemli özelliği de rahatlatıcı etkiye sahip olmasıdır.

Zihnin ve bedenin gevşemesinde yardımcıdır.

Dut Yaprağı Çayı Nasıl Hazırlanır?

Malzemeler: 2 yemek kaşığı kurutulmuş dut yaprağı, 1 litre su

Dut Yaprağı Çayı Hazırlanışı: 1 litre kaynamış olan suyun içerisinde 2 yemek kaşığı kurutulmuş dut yaprağı konulur.

Bu şekilde yaklaşık 2 saat demlenmeye bırakılır.

Demleme işlemi bittikten sonra çayınızı süzün ve gün içerisinde bu çayı aralıklarla için..

Karadut Şurubu

Karadutun en önemli özelliği organik tek meyve olmasıdır. Nedeni ise ağacında zararlı böceklerin bulunmaması yani böceklenmiyor olan tek yiyecek olmasıdır. Karadut suyu yaşlanmaya karşı etkili, Yaşlanma ve belirtilerini yavaşlatıyor. Vücuda enerji veriyor ve cildi canlandırıyor.
Karadut suyu kanı temizlediği için anemi hastalarının da içmesi için öneriliyor.
Karadutun içeriğinde "ellagiç" diye adlandırılan bir madde vardır. Bu maddenin kanserle savaşmak konusunda en güçlü doğal maddelerden birisi olduğu düşünülüyor. Bir tür antioksidan olan bu madde pek çok kanser türünün de vücutta oluşmasına engel olabiliyor.
Daha çok yaz aylarında olgunlaşan ve hemen her bölgede yetişmesi elverişli olan karadut, rengi karardıktan kısa bir süre sonra toplanır.
Şehir hayatında ağaçtan toplama fırsatı bulunmadığı için Nisan, Mayıs aylarında pazar ve marketlerde karadut kolaylıkla bulunabilir.
Karadutlar derin bir kâsede üzerine şeker kapatılarak buzdolabında bir gece kadar bekletilir.
Bekleme işleminin ardından eriyen şekerlerin ve dutların üzerine karadut miktarının iki katı olacak şekilde su ilave edilerek 20 dakika kaynatılır.
Oda sıcaklığına getirildikten sonra dutlar bir tülbent yardımı ile süzülür. Hazırlanan pürüzsüz şurup karışım buzdolabına kaldırılır ve soğuk olarak servis edilir.

Mevsimi çok kısa süren bir meyve olduğundan cam kavanozlara sıcakken konserveleme yöntemi ile doldurularak tüm kış tüketilebilir.

Dut Sirkesi

Dut sirkesi doğal şifa olarak bilinmektedir. Dut sirkesi dozunda ve bilinçli kullanıldığında bir çok fayda sağlamaktadır. Tamamen doğal ve organik olan dut sirkesi, antioksidan içermektedir.
Bağışıklık sistemini güçlendirerek hastalıklara karşı vücudun dirençli olmasını sağlamaktadır.
Kalp sağlığının korunmasına fayda sağlamaktadır.
Vücutta yaşlanmayı geciktirir ve kırışıklıkları engeller
Kişide devamlı olarak hissedilen yorgunluk ve bitkinliğe iyi gelmektedir.
Dut sirkesi tam bir antioksidan deposudur. Antioksidan vücutta genel anlamda fayda sağlayarak tüm vücut azalarına sağlık kazandırır.
Mide salgısını arttırır ve mide sağlığına iyi gelir.
Saç sağlığına iyi gelmektedir ve saç diplerini güçlendirmektedir.
Kemik ve diş sağlığına iyi gelmektedir.

Kültürümüzde Dut…

Harput'ta secde eden dut ağaçları

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ, köklü tarihi ve kültürel zenginliği ile birçok ilimizi geride bırakmış sayılı şehirlerin başında gelir. Harput musikisinden halk oyunlarına, manilerinden masallarına, fıkralarına, mahalli yemeklerine kadar hemen her alanda farklı, kendine özgü bir yanı vardır bu şehrin. Elazığ'a gelen misafirler, "Çaydaçıra oyunu" ile karşılanır, Harput köftesi, kaburga dolması, sırın ve içli köfte ile ağırlanır; orcikle, pestille, dut kurusu ile ve çedene kahvesi ile ikramlara devam edilir, evliyaların mesken tuttuğu Harput'ta tarihin derinlikleri yaşatılır ve Hazar Gölü ile Keban Barajı'nın eteklerinde, coğrafî manzaranın eşsiz güzelliği gözler önüne serilir

Secde Eden Dut Ağacı Efsanesi

Ulu Cami'nin güney kısmında bulunan dut ağacının secde ettiğine dair efsane şöyledir; iki arkadaş Kadir Gecesi'nde ulu Cami'nin bahçesinde otururlarken saatler gece yarısını bulmuş. Arkadaşlardan biri Ulu Cami'nin minaresinin secde ettiğini görmüş ve minare öylece kalmış, diğer arkadaş ise dut ağacının secde ettiğini görmüş ve dut ağacı da secde eder vaziyette kalakalmış.

Harput'a gittiğinizde Ulu Cami'nin minaresinin secde eder vaziyette olduğunu ve güney duvarına bitişik olan dut ağacının da aynı şekilde secde eder vaziyette olduğunu görebilirsiniz.

Deve Gölü ve Kırk Dutlar

Elazığ merkeziyle Hüseynik yolunun tam ortasında ve yolun sağ tarafında büyük bir çeşme, bu çeşmenin önünde geniş ve büyük, zemini çamurlu bir göl vardı, bu göle Deve Gölü

denirdi. Gölün alt tarafında sıra sıra dut ağaçları ile kaplıydı bu nedenle buraya Kırk Dutlar denmekteydi. O çevredeki çoğu arazi Deve Gölü ile sulanırdı. Yukarı Harput, Hüseynik (Ulukent) ve Mezre (Elaziz) Kasabalarından birçok aileler çamaşırlarını burada yıkar, yıkanır ve tezgâhlarında elleriyle dokudukları pamuklu bezleri burada ağartırlardı. Deve gölü ve çevresi yolcu kervanları (deve katarları) için bir dinlenme yeri idi.

Kırk Dutlar

Kırk Dutlar Elazığ Merkez Hacı Hasan Baba türbesinin yanında bulunan dut ağacı ziyaretidir. Buraya gelişme geriliği olan veya çelimsiz çocuklar getirilir. Yörede bu s çocuklar için "kırk bastı" ifadesi kullanılır. Hastalığın sebebi olarak ise kırklı çocukların yanına gusül abdesti olmayan bir kişinin gelmesi ve onu etkilemesi gösterilir. Kırk basmasına uğrayan çocuklar üç Cuma ard arda bu dut ağacına getirilmekte ağacın etrafında yedi defa döndürülmektedir. Döndürüldükten sonra ise üç kez dutun oyuğundan geçirilmektedir. Ayrıca buraya götürülen çocuğun elbisesinden biir parça buraya bırakılır. Bu ağacın toprağından biraz alınır ve suya karıştırılarak hasta olan çocuk banyo yaptırılır. Böylece şifa bulacağına inanılır.

(KAYNAK: Geleneksel Türk Dininde Ağaç Kültürü – Abdulkadir Kıyak)

Ziyaret Ağacı

Ziyaret Ağacı, Elazığ Merkez Küllük Köyü ile Ortaçalı Köyü arasında ormanlık arazinin alt tarafında yer almaktadır. Burada ziyarete konu olan iki dut ağacı bulunmaktadır. Bu iki ağaç arasına kurumuş ağaç dalları bırakılmıştır. Ziyarete daha çok çocuğu olmayan kadınlar gitmektedir. Ziyaretçilerin bir kısmı kurbanı temsilen burada tavuk, horoz kesip ikram ederler. Ayrıca ziyaret mekânına yumurta, şeker vb. yiyecekler bırakılır. Yöre halkı tarafından bu ziyaret sancısı hayvanlar getirilerek bu ağaçların etrafından döndürülür. Bazen de sancısı olan hayvanın yuları getirilerek ağaçların gövdelerine sürülür ve etrafında döndürülerek iyileşmeleri ümit edilir.

(KAYNAK: Geleneksel Türk Dininde Ağaç Kültürü – Abdulkadir Kıyak)

TUTUNU

Dut dalı, dut için eğilir,
Silkilir, toplanıp yığılır,
Damakta tad olsa tazesi,
Kurusu Sokuda dövülür.

Dutu un ederler tokmakla,
Doyulmaz yutkunup bakmakla,
Dut avuç, avuç hep yenilir,
Tutunu bir kıvrık yaprakla.

Tutunu dövülür Sokuda,
Oturup yenilir Seküde,
Dutu un olanlar anılır,
Söyleni, söyleni türküde.

Tutunu elekte tozmasın,
Tadına tad katıp bozmasın,
Gönlümü koydum ben Sokuya,
Dövenler, dövmeden bezmesin.

CENANİ DÖKMECİ

MANİLER

Dut ağacı boyunca
Dut yemedim doyunca
Kor kalasın Elaziz
Yar sevmedim doyunca

Dut ağacı dut verir
Yaprağını dört verir
Bekar kız bekar oğlan
Sarıldıkça tat verir

DİLŞAD HANIM'DAN MANİ

Elazığlı Şair Dilşad Hanım'ın mizahî yanı oldukça güçlüdür ve nükteli sözleri, manileri dilden dile dolaşmaktadır. Bir başka nüktedan ve fıkra tipi olan Perçençli Hayriye Hanım'la aralarında geçen bir atışma oldukça meşhurdur: Perçençli Hayriye Hanım'ın "Evim yapılıp bitince inşallah dutla mevlid okutacağım." vaadine Dilşad Hanım kızar ve "Sakın öyle bir şey yapma sana maniler dizer, seni herkesin içinde rezil ederim." der. Vakti gelince, Perçençli Hayriye Hanım iki oda dolusu misafirine tepsi içinde dut ikramına başlayınca, Dilşad Hanım da şu manileri dizer: "Köyde sattın göllü bağı/ Şehirde yaptın konağı/ Dutla mevlid mi olur?/ Hey âlemin kaltağı." manisinden sonra "Kaşı saçı kayıptır/ Dutla mevlid ayıptır/ Burdaki hanımlara/ Hacıbekir layıktır." manisini de irticali olarak söyleyerek Perçençli Hayriye Hanım'ı kendince eleştirir.

ELAZIĞ ÇARŞILARI
(KAPALI ÇARŞI VE BUĞDAY PAZARI HANI)

Elazığ-Harput geçmişten günümüze çeşitli medeniyetlerin üzerinde hüküm sürdüğü bir şehir olmuştur. Harput yaşayan medeniyetlerin izlerini günümüzde yaşatabilen bir Anadolu kentidir. Elâzığ'ın ilk yerleşimi olan Harput'un tarihi zengin bir kültürel mirası barındırmaktadır. Bu kültürel miraslardan olan çarşı/bazarlar da sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik olarak geçmişten günümüze kültür varlığı olarak yerini almıştır.

HARPUT ÇARŞILARI (SÛK-I SULTÂNİ)

Evliya Çelebi 17. yüzyılda Harput'ta 600 dükkân, 7 ticaret hanı, saraçhane ve bedestenden söz etmektedir. 18. yüzyılda Harput'ta, gündelik hayat daha ziyade vakıf müesseseleri

Kadir ATICI
Araştırmacı-Yazar

çevresinde oluşan mahalle, pazar, çarşı ve bedesten gibi kültürel, sosyal ve iktisadî mekânların etrafında cereyan ediyordu. Meydan-ı Atik (Meydan) adlıyla anılan cami, iktisadî hayatın merkezindeydi. Cami civarında, belgelerde Sûk-ı Sultâni olarak tanımlanan ana çarşı bulunmaktaydı. Caminin bir tarafında Attarlar Çarşısı, diğer tarafında da kumaş, bez ve benzeri tekstil ürünleri ile şeker, kahve ve ipek gibi ithal ürünlerin satıldığı Bedesten (Bezzâz Sûku) yer alıyordu. Bedestenin güney tarafında umumî yol, kuzey tarafında da Meydan Camii bulunuyordu. Harput'ta 18. yüzyılın başlarında Attarlar Çarşısı ve Bedesten'de dellalık vazifesini Seyyid Mehmed adında biri yürütüyordu. Ayrıca çarşıda pazarların düzeninden sorumlu olan bir pazarbaşı da vardı. Harput'ta bu vazifeyi ücretsiz olarak yürüten Seyyid Mustafa kendi rızasıyla görevini Mehmed adında başka birine bırakmış, bahse konu olan Mehmed'in beratı miladi 1732 yılında yenilenmiştir. Harput'ta tekstil imalatçılarına iplik temin eden bir İplikhane de vardı. İplikhanenin bulunduğu bölgede iplikçi esnafına ait dükkânlardan başka ekmekçi ve kebapçı dükkânları da bulunuyordu. Burada üretilen iplikler, öncelikli olarak Harput esnafına satılıyordu. Zira şehir esnafı tekstil üretiminde kullandıkları ipliklerin dışarıdan gelen alıcılara satılmasından büyük zarar görüyordu. Bundan dolayı, Harput'tan iplik alarak başka kazalarda satılması ve çulha esnafının da ipliği evlerinde stoklamaları, yani karaborsacılık yapmaları yasaklanmıştı. Ticaret faaliyetlerin Harput şehri için zenginlik kaynağı olduğu görülmektedir. Şehirde bulunan sanayi imalatının yanında, Harput'un Diyarbakır-Ergani ve Bingöl üzerinden gelen kervan yollarının üzerinde bulunması sebebiyle, gelip geçen kervanlardan sağlanan gelirin de önemi büyüktü. Daha Osmanlı fethinden hemen sonra, sosyal ve siyasi istikrarın henüz tam manasıyla sağlanmadığı sırada miladi 1518 yılı tahrir defterinde tamga-yı siyah ve bâc-ı übür vs. gibi adlar altında alınan resimlerden önemli ölçüde gelir elde edildiği görülmektedir. Devletin aldığı resim dışında kervanların çevre halkına sağladığı faydalar ve bölgeye kazandırdığı iktisadi canlılık da çok mühimdir.

ELAZIĞ ÇARŞILARI

13 Şubat 1867 tarihli bir iradeden (emirname) anlaşıldığı üzere, Vali Ahmed İzzet Paşa ve Harput sakinleri şehrin yeniden imar edilmesi çalışmalarını başlatmış, ilk olarak ianat yoluyla (yardımlar) Hükümet Konağı yapılmıştır. Yapılan hükümet konağı Elazığ'ın ikinci Vilayet merkezidir. Günümüzde "Sarayatik" (Eski saray) denilen mahallede inşa edilmiştir. Fakat aslında 1867'de bu saraya Saray-ı Cedid (Yeni Saray) demek yanlış olmaz. Yönetim işlevi gören yapının çevresine yeni bir cami, çeşme ve diğer binaların yapılması takip etmiştir. Vali ve vilayetin ileri gelenleri, bu mamurlaştırma çalışmalarına istinaden Vilayetin adının Sultan Abdülaziz'e izafeten "Mamuratü'l-aziz" olarak tesmiye edilmesi ve hatta vilayetin adının da

"Eyalet-i Mamuratü'l-Aziz" namıyla yâd kılınması talebinde bulunmuşlardır. Nitekim bu talepleri kabul edilmiştir.
Harput'tan mesire alanına taşınmalar başladığında, ilk hükümet konağının Borsa hali (Ticaret Borsası) ile Saray cami arasında bulunması ve yanında Saray hamamının yer alması yöneticilerin burada oturmaları nedeniyle bu mevkiye Sarayatik adının verilmesi şehrin mezradaki ilk çekirdeğinin Çarşı ile Sarayatik mahallelerine denk geldiğini göstermektedir. 1833-1876 yılları arasında bunlara İcadiye, Mustafapaşa, Akpınar mahalleleri eklenmiş, arkasından da 1876-1923 yılları arasında Rizaiye Mahallesi kurulmuş ve İzzetpaşa Mahallesinin gelişimi başlamıştır. Aslında, 1892 yılında Elazığ ilinin üçüncü vilayet konağı olan ilbaylık binası bulunduğu mevki olarak önemli bir yerdedir. Günümüze kadar mimari değişiklikler ile de olsa ulaşmış bulunan bina, sadece idari fonksiyon merkezi değildir. Bina kent fizyolojisinin yayılmasına kentin genişlemesine sebep olan nirengi noktalarından birisidir. Günümüzde Elazığ Gazi caddesinde koruma altında olan bina, adeta 19. yüzyıldan önce oluşmuş Eski Elazığ mahalleleri ile Cumhuriyetten sonra oluşmuş yeni Elazığ mahallelerini ayıran binadır. Binanın güneyinde, tarımsal ürünlerin değiş-tokuşunun yapıldığı meydanlar, pazarlar hala bulunmaktadır. Harput, idarî merkezinin Mezraa köyüne kaymasıyla birlikte, iktisadî önemini de kaybetmiş ve gün geçtikçe tenhalaşmıştır. Bu tarihlerden itibaren, Mezraa iktisadî faaliyetlerde de öne geçmiştir. Vilayet salnamelerinden anlaşıldığına göre; 19. yüzyılın sonlarına doğru Ma´müratü'l-Azîz vilayetinde 850 dükkân, 3 han, 2 iplik dokuma imalathanesi bulunmaktaydı. 1930'lu yıllarda şehir çarşısında yetmiş üç adet yemenici dükkânı bulunduğu halde 1980'li yıllarda şehirde bir tek yemenici kalmıştı. Bununla birlikte bu sanat kolunun adı Yemeniciler Çarşısı isminde hâlâ yaşamaktadır. Bu şekilde eski bir sanat kolunun varlığına işaret eden diğer bir çarşı da Semerciler Çarşısı'dır. Bunun şehrin iş merkezinde bulunması, vaktiyle önemli bir sanat kolu olan semercilik ve saraçlığın Elazığ'da yaygın olduğunu göstermektedir.

Elazığ merkezde bulunan bu çarşılar, sadece ticaret alanları olmayıp, aynı zamanda üretim yapılan ve birçok sosyal tesisi de içinde bulunduran mekânlardır. Bu nedenle de çarşılar şehir yaşamının merkezi durumundadır. Bu nedenle, meslek alanlarına ait çarşı ve pazarların kuruluş teması da belirli bir düzen içindedir. Çarşıların merkezinde (ulu) cami veya bedesten bulunmakta olup, bu merkezin etrafında da ticaret yapıları kurulmaktadır. Genellikle çarşı sisteminin en dış kuşağını üretim mekânları bulunmaktadır. Ayrıca çarşılar, ikamet alanlarından kesin çizgilerle ayrılmıştır.

KAPALI ÇARŞI

Elazığ İli Merkez çarşı mahallesinde tarihi hükümet konağının 60 m güneybatı köşesinde bulunmaktadır. Kapalı çarşıya giriş 4 cümle kapısından ve 2 de ara kapıdan sağlanmaktadır. Kapalı çarşı içinde ise 80 adet dükkân bulunmaktadır. Mehmet Hürrem Ergun Bey (Müftügil), 1931-1935 yılları arasında Elazığ Belediye Başkanlığı yapmıştır. En önemli icraatlarından biri de, ayrı yerlerde olan kasapları ve aynı işi yapan esnafları bir araya toplamak için en kısa zamanda bu günkü Kapalı Çarşı adıyla bilinen çarşının yapılmasını sağlamıştır. Çarşının temizliğine çok önem göstermiş, esnafın ölçü, tartı aletlerinin yenilenmesini, standart ölçülerin kullanılmasını sağlamıştır. Gıda ve şarküteri maddelerinin açıkta satılmasını engelleyerek camekân sistemini getirmiştir. 1834'lü yılların son dönemlerinde Elazığ'a yerleşen ilk ailelerden Müteveffa Selim Efendinin oğlu rahmetli Keko Kızılelma 1911 yılında Elazığ'da doğmuş. 1940'lı yıllarda eski sebze hali (şimdiki bitpazarının alt tarafında) fırın açarak ekmek ve yemek çeşitleriyle şöhret kazanmıştır. Keko Kızılelma'nın 6 çocuğundan biri olan İskender Kızılelma, baba mesleğini devam ettirerek Fırıncılar Odası Başkanı olmuştur ve Kapalı Çarşının kurulduğu yerde tarihi Osmanlı motiflerini koruyan tek yapı olan ekmek fırınını işletmiştir. 1931 yılında kapalı çarşı alanı belirlenince fırın da bu çarşının merkezi konumunu oluşturmuştur. Bu fırının kuzey cephede yer alan kapının üzerindeki kitabede ise "Miladi 1928" tarihi yer almaktadır. Bu fırın, günümüzde halen işlevini sürdürmektedir. Tarihi Kapalı Çarşının ve Saray Camii çevresinin cephe yenileme projesi, 2018 yılında Elazığ Belediyesi KUDEB tarafından hazırlatılmış olup, 2019 yılında Elazığ Belediyesi tarafından Kapalı Çarşı'nın cephe yenileme projesinin uygulaması yapılmıştır.

BUĞDAY HANI (PAZARI)

Elazığ ili merkez Çarşı Mahallesinde yer almaktadır. Tarım mahsullerini bir alanda toplatılıp satılması için H.1227/M. 1812 tarihinde inşa edilmiştir (Doğu cephedeki kapı kitabesinde "Şirket Hanı, 1227/1812?" yazısı okunmaktadır.). Han, bu tarihten günümüze ticaretin en canlı olduğu yerlerden biri olmuştur. Ayrıca bu pazar yeri, Elazığ ve çevresinde tarla bitkileri yetiştiriciliğinin önemli yer tutması nedeniyle de ticaretin ana merkezi durumuna gelmiştir. Bu bölge geçmişte, tarımsal üretimde tarla bitkileri, nadas alanları ile birlikte %81.5 gibi bir üretim alanına sahiptir. Tarla bitkileri yetiştiriciliğinde buğday (%41.4) ve arpa (%39.1) büyük bir oranla tarla bitkileri üretim alanının %80.5'ini oluşturmaktadır. Verimi Türkiye ortalamasına yakın olan buğday ülkemiz üretiminin %0.67'sidir. Arpa üretimi 115 bin ton olup verim bakımından Türkiye ortalamasından yüksek ve Türkiye arpa üretiminin %1.76'sını oluşturmaktadır. Endüstri bitkilerinden şekerpancarı; buğday ve arpadan sonra en yüksek üretim miktarına sahiptir. Yaklaşık 18.2 bin da alanda yıllık 76.5 bin ton üretim gerçekleşmektedir. Baklagillerden fasulye, nohut ve mercimek ile mısır ve patates üretimi de

tarla bitkileri üretiminde önemli yer tutmaktadır. Buğday ekim sahasının artmasına paralel olarak, elde edilen üründe de büyük artışlar olmuştur.
1518 yılında Harput Sancağında (Nefs-i Şehir) toplam 8.318.448 kg (323.675 kile) buğday üretildiği görülmektedir. Nüfusu bu tarihlerde son derece az olması yüzünden kişi başına düşen üretim miktarı 333 kg'dır. Bu miktar 1566 yılında nüfus artışı ile birlikte 154 kg'a düşmüştür. Arpa üretimi de 1518 de 3.348.068 kg (130.275 kilo) iken 1566'da 7.983.705 kg'a (310.650 kilo) çıkmasına rağmen, kişi başına düşen üretim miktarı 134 kg'dan 78 kg'a düşmüştür.
Günümüzde halen Buğday Meydanı olarak anılan alanda 50'ye yakın dükkân bulunmaktadır. Dıştan çevresinde ise 70'e yakın dükkânlar bulunmaktadır. Bu dükkânlar genellikle tek katlı iken bazıları iki katlıdır. Doğu, Batı, Kuzey ve Güney cephede bulunan cümle kapıları orijinal hali günümüze kadar gelememiştir. Fakat çevresindeki kalıntılardan kapının düzgün kesme taş malzemeden yapıldığı tespit edilmiştir. Bir de batı kapısının üzerinde bitkisel motif işlenmiştir.
Günümüzde halen faal olan buğday pazarı hanın çevre düzenlemesi ve restorasyonu yapılması durumunda sanatsal ve estetik bir görünüm kazanır. Ayrıca turizm destinasyonu adına tarihi bir ticarethaneyi gelecek nesillere güzel bir eser olarak aktarılması sağlanır.

Günümüzdeki buğday pazarından görüntüler (2018)

Buğday Pazarı Hanı (1900)

KAYNAKÇA

Akdemir,İ.O.,(2013), "Elazığ'ın Kentleşme Sürecinin Coğrafi Analizi", *Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu*, Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi, (23-25 Mayıs 2013), Elazığ, s.1033-1054.
Aksın,A.,(1999), *19. yy'da Harput,* Ceren Matbaası, Elazığ.
Atıcı,K.,(2023), "Elazığ İli Şehir Merkezinde Bulunan Kapalı Çarşı ve Buğday Pazarı Hanı Üzerine Bir Değerlendirme" *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi (FÜHAD)* C.10,S.20,s.17-34.
Atıcı, K.,(2021), *(Arşiv Kayıtlarına Göre) Harputta Vakfa Tabi Meslek Grupları*, Telmih Kitap Yayınları, Ankara.
Aytaç,İ.,(2020), "Harput ve Elazığ'da Kentleşmenin Gelişmesi", *Bizim Külliye Dergisi*, S.84,Ankara, Elazığ, s. 87-91.
Aytaç,İ., (2018), "Harput'un Kentsel Gelişim Süreci", *Şehir Kültürü ve Kültürlü Şehir Sempozyumu (5-6 Ekim 2018)*, Elazığ, s. 247-278.
Çakar,E.-Uzun,C.,(2017), *Hurufat Defterlerinde Harput (1690-1812)*, Fırat Üniversitesi Matbaası, Elazığ.
Darkot, B., (1997), "El'aziz", *MEB İslam Ansiklopedisi*, C.4, Eskişehir, s.221-223.
Demirtaş, M. N., (2016), "Elazığ İlinin Tarımsal Üretim Potansiyeli ve Sorunları", *Ziraat Mühendisliği Dergisi*, S.363, Konya, s.38-43.
Dökmeci, C., (1964), "Mamure-tül-Aziz" *Yeni Fırat Dergisi*, S. 24, Elazığ, s.9- 11.
Karaboran,H.(1989), "Elazığ'da Endüstrileşme Faaliyetleri", *Fırat Havzası Coğrafya Sempozyumu-1986*,Elazığ,s.101-167.
Kütükoğlu, M. S., (1992), "Berat", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul, s. 472-473.
Nazlı,H., (1939), *Elazığ İlinin Coğrafî, Zıraî, Tarih ve Jeolojik Durumu*, Halkevi Müze ve Sergi Komitesi, Ankara.
Uzun,C., (2016), *17. Yüzyılda Harput*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Doktora tezi, Elazığ.
Ünal,M.A., (1989), *XVI. Yüzyılda Harput Sancağı (1518-1566)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
Yedek,Ş., (2018), *Elazığ'da İdari, Siyasi ve Sosyoekonomik Hayat (1923-1950)*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
İstatistik Yıllığı, 3. Cilt, Ankara-1930; Devlet Yıllığı 1928-1929; Tarım İstatistikleri, 1928-1936, Ankara-1937.

ELZEM BİR YAZI

İnsan hayatı aslında elzem, yani gerekli ve zamanında şeylerden oluşur.
Geçen hafta Adana Kitap Fuarına giderken aklıma geldi. Gerekli şeyleri aramakla ömrümüz geçiyor ama farkında değiliz. Çünkü aradığımız her şeye ihtiyacımız var ve elzem.
Doğmak bile elzem. Hayatta kalmak, yemek isteğini karşıya bildirmek için kundakta ağlamak bile elzem.
Ya da okula başlamak, sonra okulun içindeki her şey elzem. Üniversite kazanmak, sonra orada mücadele etmek…

BİLAL CİVELEK

Üniversiteyi bitirmek, iş aramak…
Sonra gerisini saymaya gerek yok, evlenmek, çocuk ev, para devam ediyor hayat…
Adana'da indiğim zaman kırk yıl önceki Adana'yı bulacağımı sanıyordum. Kentte dolaşırken tanıdık belli bir işaret aradım eskiye dair ama maalesef bulamadım.
4 yıl okuduğum şehrin sokakları beni yabancılaştırdı, ötekileştirdi, öylece bir köşede kalakaldım.
Baktım ki, bu şehirdeki elzem anılarım da yok olmuş. Burada yaşadığım günlerdeki çektiğim zorluklar, sevinçler, sürprizler hepsi elzem bir şekilde yok olmuş.
Üniversite de tanıdıklarımız, arkadaşlarımız gelmedi. Fuarda olacağımı bildikleri halde gelmediler. Onlarda kaybolmuş, değişmiş, birer hatıra fotoğrafa dönüşmüşler.
Ya Tepebağ'da, Cemal Paşa'da bici bici satanlara ne oldu? Yine elzemle aradım. Bir bici bici satandan bir kase bici bici almayı, onun üzerindeki pudra şekeriyle yoğurup yemeyi ne kadar özlemişim. Ama olmadı… Bulamadım…
Hadi onu bulamayabilirim dedim umutla gece yarısı yatağımda uzanırken bari bici bici satanın sesini duyayım dedim, bekledim, saatler gece yarısını geçti bici bici diyen bir ses gelmedi.
Üzüldüm, dışarı çıktım. Büyük saatte gece yarısı yediğimiz şırdancı aradım.
Şırdan vardı varolmasına ama lüks bir dükkanda satılıyordu. Şırdancıdan çok bir lokantaya benziyordu. Benim dediğim, tablasına yerleştirdiği Şırdanları verirken şırdannnnn diye bağıran seyyar satıcıydı.
O da yok olmuştu, her şey değişmişti, arkadaşlar bile…
Hadi bir Adana kebap yiyeyim dedim, tablasının üzerindeki mangalda ekmeğin içine sıyırarak koyan kebapçı aradım. Onu da bulamadım. Döndüm otelime gittim. Giderken artık eski Adana'yı tanımak için hiçbir ipucu aramadım.
Aklıma Elazığ geldi. Elazığ'a gitmem elzem, dedim. Çünkü çok özlemişim. Doğduğum, büyüdüğüm gözünü sevdiğim memleketim. Harpututuyla, Sivricesiyle, Kebanıyla…
Korktum. Gitmekten vazgeçtim.
Ya orada da aradığım çocukluğumun Elazığ'ını bulamazsam?
Ya kapalı çarşıda Çıplak Ramazan yoksa…
Deli Cevdet manavdan istediğini alıp şapur şupur yiyişini göremezsem.
Sabah evden çıkınca caddede yürüyenlerin yüzde seksenini tanıyamazsam.
Sabahın beşinde canım kelle paça çorbası ister de lokanta bulamazsam…
Simiiit diye bağıran çocuklara rastlayamazsam… Ürktüm.
Acaba dedim insan 200 yıl yaşasaydı ne olurdu? Şunun şurasında altmış yılımızdayız ama eskiye dair tek iz bulamıyoruz. İki yüz yıl yaşayan bir insan aradığını bulamazsa ne der acaba? Aslında iki yüz yıla gerek yok yüz yıl bile yeterli.
Hala ne diyeceğini düşünüyorum. Bir insan yüz yıl uzakta yaşadıktan sonra memleketine gelse, etrafında eskiye dair hiç şey bulamazsa ne der?
Bence iki cümleden birini söyler;
Gitmek elzem!
Belki de;
"Ölüm elzem" der, kim bilir!
Elazığ,

Maden İlçesi doğalgaz istiyor...

Elazığ'ın Maden ilçesi yıllardır dört etrafı doğalgazla çevrili ve adeta doğalgaz çemberinde doğalgazdan yoksun yaşamaya devam ediyor.

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Maden'in komşuları Ergani'de, Çermik'te, Sivrice'de, Elazığ merkezde ve Palu'da doğalgaz kullanılırken doğalgazdan yoksun kalan Madenliler, 2021 yılının Eylül ayında "Maden'e doğalgaz istiyoruz." başlığı ile imza kampanyası başlattı. Ayrıca 5 Ekim 2021'de İyi Parti Erzurum Milletvekili Naci Cinisli yazılı soru önergesi ile ve 1 Kasım 2021'de CHP Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda sözlü soru ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanına "Maden doğalgaza ne zaman kavuşacak" diye sordu.

17 Ekim 2023'te Saadet Partisi Ankara Milletvekili Mesut Doğan'ın "Maden doğalgaza ne zaman kavuşacak" diye sorduğu yazılı soru önergesini ise, 20 Aralık 2023'te cevaplayan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı "nüfus 3.662, mesafe 53 km." gerekçesiyle "bir sonraki planlamada tekrar değerlendirilecektir." dedi.

Oysa Maden'in batı komşusu olan doğalgazlı Sivrice ilçesinin nüfusu Maden'den az, ayrıca bakanın "mesafe 53 km." demesine karşılık Maden'in doğu komşusu olan doğalgazlı Ergani ilçesi ile arasındaki mesafe karayolu ile 17 km. ve doğalgaz boru hattı da ilçe sınırından geçiyor.

Yıl 2024, dört etrafı doğalgazla çevrili Maden'in "doğalgaz çilesi" devam ediyor.

Elazığ'da Müzesi kurulsun

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Görevlisi Rüçhan Keçeci (51), atık metalleri işleyerek 16 yılda birbirinden farklı 300'ü aşkın eser yaptı. 'Demir Adam' olarak tanınan ve metali bir enstrüman olarak gören Keçeci'nin en büyük hayali ise dünyada eşi benzeri olmayan bir müze kurmak. Bunun için desteğe ihtiyacı olduğunu belirten Keçeci, böyle bir müzenin şehrin turizmine ve ekonomisine büyük katkı sağlayacağını ifade etti.

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ'da 1988 yılında resim yapmaya başlayan ve üniversite öğrencisi olmadan bile sergiler açan Rüçhan Keçeci, ardından üniversitede öğrenime başladı. Bitirdikten sonra resim iş öğretmeni olarak bir süre görev yapan ardından öğretim görevlisi olan Keçeci, yıllar içerisinde resim, ahşap, taş, fotoğrafçılık olmak üzere birçok alanda başarılı eserler ortaya koydu. Keçeci'nin hayatı 16 yıl önce eline aldığı bir kaynak makinesi ile adeta değişti. Metal ile tanışan ve adeta ona aşık olan Keçeci, 16 yıl içerisinde atık malzemelerden ve metalden 300'e aşkın eser ortaya koydu. Yurt içi ve yurt dışı birçok ödül alan Keçeci, eserlerini işlerken sosyal ve kültürel mesajlar vermeyi de ihmal etmiyor. 'Metal benim enstrümanım oldu'

AYSUN ÇETİN KILIÇ
LOKMAN POLAT

diyen ve çevresinde de ‘Demir Adam’ olarak adlandırılan Keçeci’nin en büyük hayali ise kendi müzesini açmak. Bunun için desteğe ihtiyacı olduğunu belirten Keçeci, böyle bir müzenin şehrin turizmine ve ekonomisine büyük katkı sağlayacağını söyledi.

“Yaklaşık 30 yılın üzerindedir bu işi yapıyorum”

Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü öğretim görevlisi Rüçhan Keçeci; “Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi’nde görev yapmaktayım. Sanatçı ve akademisyen kimliğimle bu işi yapıyorum. Yaklaşık 30 yılın üzerindedir bu işi yapıyorum. 1988 yılında resim yapmaya başladım. Üniversitede öğrenci olmadan sergiler açtım. Daha sonrada bu işin artık akademik olmasını arzu ettim. Alaylı bir şekilde sanatımın devam etmesindense akademik bir şekilde olması için resim öğretmenliği bölümünde öğrenci olarak başladım. Başlarda yapmış olduğum resimler yağlı boyalardı. Sonra resim bölümünde ana sanatımın grafik olmasını istedim ve grafik eğitimi aldım. Bu bölümden de derece ile mezun oldum. Daha sonra yüksek lisans eğitimim oldu. İlk görev yerim Adana Yüreğir’de oldu. Daha sonra Malatya’da Resim İş Öğretmeni olarak görev yaptım. 2001 yıllarında Bingöl MYO’da akademik olarak hayata atıldım” diye konuştu.

“Görsel sanatların birçok alanında yer aldım”

Görsel sanatların birçok alanında yer aldığını aktaran Keçeci; “2003 yılında ise Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde resim bölümünü kurmak için 3 arkadaşla geldim. Göreve başladım. Anabilim dalı, bölüm başkanlığı yardımcılığı gibi birçok görevler aldım. Şu anda da Resim İş Bölüm Başkan Yardımcısı olarak aynı bölümde devam ediyorum. Bunları yaparken görsel sanatların birçok alanında yer aldım. Yağlı boya, karakalem, sulu boya ile uğraştım. Belli bir süre fotoğrafçılık, ebru sanatı ile uğraştım. Görsel sanatların birçok alanında uğraştım. 2 boyut bazen tatmin etmiyor ve 3 boyutluluğa geçiyor. 3 boyutlu çalışmalar yapma isteği ile ahşap ve taş üzerine çalıştım. Taş malzeme çok güzel ama çalışma alanı istediğim gibi olmadı. Ahşap ile çalıştım ve Kültür Bakanlığı’na eseler yaptım. Ahşap malzemenin bana hitap etmediğini hissetim” dedi.

“Sanat enstrümanım atık malzemeler ve metal oldu”

“Elime bir kaynak makinesi geçmesiyle metalle tanışma serüvenim oldu” diyerek sözlerine devam eden Keçeci; “Buda yaklaşık olarak 16 yıl öncesiydi. 16 yıl önce metal malzeme ile tanıştım ve bu malzemenin aşığı oldum. Benim sanat enstrümanım oldu. Benim sanat enstrümanım atık malzemeler ve metal oldu. Son zamanlarda metal malzeme ile birlikte katı atık diyebileceğimiz her şeyi metal ile birleştirdim. Sadece metallerden ürünler yapmıyorum, atık malzemeleri de kullanıyorum” ifadelerini kullandı.

“Ekonomik sıkıntılardan dolayı sergi yapamıyorum”

Yapmış olduğu eserleri fuar, sergi ve etkinlik alanlarına götürdüğünü fakat ekonomik sıkıntılardan dolayı artık ürünlerini sergilere götüremediğini vurgulayan Keçeci; “Yapmış olduğum eserleri de bir tırla Türkiye’deki büyük fuar, AVM, sergi ve etkinlik alanlarına götürüyorum. Tırlarla götürürken bazılarını kendi cebimden karşıladım ama birçoğuna da karşı taraf sponsorluk yaptı. Şu an sergi yapamamamın en büyük nedenlerinden bir tanesi de ekonomik sıkıntı. Akaryakıta gelen zamdan dolayı yapamıyoruz. Şu an İstanbul’a eserlerimle gitmem gelmem 70 bin civarında tutar. Benim gidip gelişim, forklift kiralamam yaklaşık 100

bin TL masrafım oluyor. Şu an ekonomik krizden dolayı çok tercih ettiğimiz şey olmadı" şeklinde konuştu.

"Atıklardan bir müze yapmak istiyorum"

Müze gibi bir hayali olduğunu belirten Keçeci; "Araştırdığıma göre dünyada atıklardan bir müze yok. Bende atıklardan bir müze yapmak istiyorum. Bu müzenin konusu ve konsepti olacak. İnsanlar kalemlerden, çaydanlıklardan, fincanlardan, ayakkabılardan olmak üzere farklı bir düşünce ile müze yapılabiliyor. Ama benim yapmak istediğim müze, yaşayan, eğitim öğretim veren bir müze olacak. Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin alt katında yapmış olduğum eserlerimi sergiliyorum. Rektör ve dekan ve bölüm başkanı hocalarımdan Allah razı olsun. Bir etkinlik alanı bana tahsis ettiler. Hafta en az 3 okul gelip geziyor. Herkese kapım açık. Sanatı öğrenmek isteyene de öğretebiliyorum" dedi.

"Tarihimize mal olmuş birçok insanları tasvir ediyorum"

Tarihimize mal olmuş birçok insanları tasvir ettiğini söyleyen Keçeci; "Her gelen çocuğa atık malzemeyi, yaptığım kahramanları anlatıyorum. El Cezeri'yi insanlar tanımazken Fen Edebiyat Fakültesi'nin bahçesinde saat olarak yaptım. Sara Hatun'u canlandırmış olduğumuz bir eser var. Bir top mermisini sırtlamış Seyit Onbaşı var. Ona benzer tarihimize mal olmuş birçok insanları tasvir ediyorum. Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ü eserlerimde anlatıyorum. Yeniçerimizden, mitolojik insanlarımızdan, varlıklardan haberdar ediyorum. Harput'ta bulunan ejderha taşından esinlenerek yapmış olduğum ejderha var" şeklinde konuştu.

"300 civarında temsili çalışmalarım oldu"

Eserlerinin tamamının özgün olduğunu ve şu ana kadar 300 civarında eserinin olduğunu belirten Keçeci; "Şu ana kadar 300 civarında temsili çalışmalarım oldu. Tamamı özgün çalışmalardır. Dünyada Eyfel Kulesi gibi insanları turist olarak çekebileceğim ve bulunan şehre de katma değer sağlayabileceğim bir müze hayalim var. Elazığ'da böyle bir müze olsa birçok ajanslar, kafileler, tur firmaları Elazığ'ı rotası içerisine alacak. Şehrin ekonomisine ve turizmine katkısı olacak. Bundan 150 yıl önce Eyfel bir tasarım yaptığında Fransa ayaklandı. Binlerce tonluk bir metal yığınının bir varlığından rahatsız olan bir kesim oldu. Bir yıl

içerisinde bunun sökületeceği ifade edilerek izin verildi. Ama şu an en çok turist alan şehirlerden bir tanesi Paris. Burada da Eyfel'in büyük bir etkisi var. Büyük bir ekonomik gelir" dedi.

"Şehrin ekonomisine ve turizmine katkısı olacak"

Elazığ'da böyle bir müzenin olması şehrin ekonomisine ve turizmine de katkısı olacağını anımsatan Keçeci; "Rahmetli Özal'ın dediği gibi turizm bacasız bir fabrika. Burada bir müze olmuş olsa sadece müze değil; oteller, tur firmaları kazanıyor. Mendil satan çocuktan tutun AVM'lere kadar birçok insan buradan kazanacak. Yeme içme ihtiyacı olacak ve lokantalar kafeler kazanacak. Her biri bir tespih zincir tanesi gibi birbirine bağımlı. Bizler sanata ne kadar değer vereceğimizi buradan net bir şekilde söyleyebiliriz. Sanat sadece bir nesne değildir. Arkasında yatan ekonomik sebepler var" ifadelerini kullandı.

"Ekonomik olarak ayağa kalkmak istiyorsak, sanata değer vermeliyiz"

Müze için birçok kuruluştan söz aldığını fakat yaşanan depremler ve pandemiden dolayı arka planda kaldığını belirten Keçeci; "İşin içerisine pandemi krizi girdi. Elazığ depremini yaşadık. Ardından bir deprem daha yaşandı. Bu da ülkeyi ve bizleri mahvetti. Çok arzu ettiğim bir şey ama insanlara da çok fazla bir şey diyemiyorum. Eğer biz ekonomik olarak ayağa kalkmak istiyorsak, gerçekten sanata değer vermemiz lazım. Özellikle sanat turizmi çok önemli. Turizm sadece insanların denize girdiği, kayak yaptığı bir şey değil. Türkiye, dünyanın merkezi. Turizmde dünyada bir numara ama biz turizm geliri olarak katma değeri istediğimiz gibi alamıyoruz" diye konuştu.

"Atıklardan bir müze dünyada yok"

Atıklardan oluşan bir müzenin dünyada olmadığını iddia eden Keçeci; "Müzenin bir sonraki aşamasını da düşündüm. Sanat kasabası şeklinde yapıp, gençlere birçok alanda ücretsiz sanat eğitimleri vereceğim. Oradan da yapılan eserleri yurt içi ve dışına sanat ihracatı yapacak bir konuma getireceğim. Bunu da hayal ediyorum ama hayaller gerçekleri doğuran bir sebeptir. İnşallah ilk önce müzemizi kuracağız, biraz ayakta kaldıktan sonra kendi imkânlarımla bunları rahatlıkla yapacağımı düşünüyorum. En büyük destek şu an maddi durumu iyi olan kişilerden, holdinglerden şirketlerden olabilir. Böyle bir şey dünyada hiç yok. Atıklardan bir müze yok. Konusu konsepti olan ve tarih kokan müzenin varlığı Türkiye ve dünya için muhteşem bir şey olacak" dedi.

SENİ HATIRLAMAK SENİ

Usun bir köşesine kaldırdığım seni hatırladığımda tozlu sayfalar arasındaydın. Sanki olup bitenin suçlusu benmişim gibi bakman beni hüzünlendirdi. Masum olduğum halde mahkûmundum ürkek bakışlarında. Oysa süslü bir eylülde sen daha on yedisindeyken tanıştırılmıştık. Ve nihayette görücülük dedikleri buymuş meğer diyerek buluşturdu kader bizi.

Rayları soğuk paslı kara trenin en dip kompartımanında zoraki yolculuğun şaşkınlığını soluyordum. Kesişmeyen yollara rağmen varlığından bi haber tanımadan kabullenip

İRFAN KARABULUT

sevmiştim çocuk ruhumla ilkim olan seni. Sevilmeyi beklemeden tarafsızca 'sevdim' ve sevgime karşılık aradım kısa birlikteliklerde hep. Oysa şimdi daha iyi anlıyorum ki fikirlerimiz alınmadan sevilmeye itilmiştik. Hemmide bize ait olmayan duygu ve isteklerle! İkimiz için korkulan olmadığı gibi, aksine bütün olduk seninle. Hani hep söylediğin "Dünya ikiye bölünüyor yarısı sen ötekisi de ben parçalansak bile daha sonra tekrardan birleşiyoruz kimseye sezdirmeden." sözü hala kulaklarımda çınlıyor. Biz bölünmüşlük yaşasak bile sonunda birleşme asla olmadı. Hep bir üçüncünün etkisi vardı sende. Biz, asla biz değildik olamadık ve gerçekte birer kuklaydık ipleri başkalarının elinde olan.

Ve sonunda perçinleşen duygulara dayalı bir nurtopu gibi aşk denen sevgi doğdu. Yaşıyorduk yaşanmamış çocukluğumuzda aramızdaki aşkın en mahremini delice. Oysa arada kıskanç şehirler, kirli emeller, doyulmamış zaafların çengeline takılmıştık. Bizden istenenlere itaat etmediğimizden iplerimiz çoktan çekilmişti boylarınca günahı olan eli kanlı cellatlarca. Ne kadar kolay olduysa sevgimizin doğumu ölümünü de bir O kadar güç sanıyorduk. Merhametten yoksun, kişiliksiz kara cahillere ait bedenlerimizle itaatkâr kölelerdik. Güçlü sevgimizle çok sevsek te, bir o kadar efendimize bağlıydık. Korkulan son geldiğinde tarihin nice aşk destanı yazan kahramanları ağladı bize. Oysa tek bir zalim kıyarken sevgimize zaman dedim yaralı yüreğime usulca zaman. Çünkü güçte olsa zamanın çok iyi ilaç olacağını söylüyorlardı. Sanırım oldu da!

Beni unutturup, seni aklımdan silmeye gücü yetmese de, ne unutturabildi ne vazgeçirebildi senden. Bilmem aynı çelişkiler sana da oluyor mu? Kısır bir döngü girdabında boğuluyor musun? Bir tesadüfte bizi hatırlayıp sorar mısın? Kim bilir gelecek zamanın ne getireceğini? Belki de elinden gelse bir kibritle bendeki anıları da acımadan yakarsın! Asla yaşatıp büyütmeye yanaşmadığın sevgimizi! Kurumuş yüreklerimize su vermedin ki hiç! Aklıselim beyaz yeleklilerden biri olman bile, sendeki sabit fikirleri hiç değiştirmedi. Aaahh ahh oysa ben, ben tüm gemileri yakmaya her şeyi fedaya hazırdım naçar yüreğimle. Kaç kez hayata tutunduysa sevgimiz, her seferinde uçurumlara ittin. Yada başka bir deyişinle itildi(k). Şimdi mutlu musun bari? Neredesin, nasılsın? Acaba hala kısa kara ipek saçlarında yaseminler kokuyor mu? Doğrusu bilmiyorum. Öyleyse söyleyeyim. Bir yanım yarım senden yoksun hep isteyip bilemesen de. Şimdi ayrı meridyenlerde ve farklı hücrelerde birer canlı olarak mitoz bölünme yaşıyoruz.

Hayatlarımız bize ait olmasa da bizi yaşatanlardan sorumluyuz. Ben hala inadına harfleri dansa kaldırarak yazıyorum seni mısralara. Ve öğrettiğin şeyleri alışkanlık edindim. Yokluğunun yirmi dokuz buçuk yılında özlemim hala sana adanık. Her günün doğuşunda inadına çayı şekersiz yudumlarken nefretsiz anılıyorsun. Yani dönülmeyen akşamın ufkunda olmakta ben her gece arsızca sana dönüyorum farkında değilsin.

Son geceyi hatırlıyorum da kara gözlerin feri alev alev yanıyordu. Saatler gece yarısına ramak titriyordun başucundaki zamana inat. Süt kaleden yükselen maya eşliğinde Mastar'ın

çaydanlığından ay süzülüyordu Uluova'ya. Yer döşeğinde uyutarak bedenini tercihini benden yana kullanan ruhunaydı kinin O vakit. Toprakça suya hasretinden kaşların çatım çatım çatıştı. Işığa muhtaçlığından canlılığını kaybeden çiçekti yüzün. Aşk girdabında pusulasız şaşkın kaptan misali yaşayan bir ölüydün aşkında önce ölen sanki. Kaşların çatık tebessümün çaresiz. Sanki sesine karışan hıçkırıkların pişman. Karagözlerin damıttı gül yüzüne kara yaşını bilerek. Sen mağrur af dileyerek çaresizdin. Anda ölüm deseydin gelirdim günahlarımla ardın sıra tereddütsüz. Dudaklarının iki heceyi "gitme!" telaffuz etmesini bekledim hep. Ama nafile protlardan esen rüzgâr şahitliğinde istemeden hüsranla sıkıştı ellerimiz son kez. Şimdi düşünüyorum da sıcak ellerine, nemli gözlerine, soğuktan anakaraca çatlamış dudağına ne çok dokunmuşluğum var. Ürkütücü sıcak haziranlarda söğüt dallarına sarılı yalanazlığım savrulur gün aşırı. Aklım imkansızı başararak peş peşe yarınlara gebe pişmanlık haberleri doğurur. Kendimi geçmiş yılların zaman koridorunda geçerek kırağı çalmış saçlarımla dua dağında bulurum. Şimdi geride bıraktığın keyfe keder kırık döküklerle avunarak dar kapımdan geçip evliyalara sığınıyorum. Ey sevgili merağa ramak bırakmaksızın bir gün gelirsin diye uzak diyarların yalanızlar rıhtımındayım. Sen mutluysan elbette mutluyum. Tek fark seni sensiz gülümseyen yüzünle yaşıyorum...

Maden Derneği'nde bayrak değişimi

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ'da faaliyet gösteren Elazığ Bakır Madenlileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nde bayrak değişimi yaşandı. Mevcut Başkan Nadir Yalap sağlık sorunlarından dolayı, görevi 2. Başkan Turan Kurnaz'a devretti.

Başkan Nadir Yalap, sağlık sorunlarından dolayı yürütmüş olduğu başkanlığı ikinci başkan Turan Kurnaz'a devrettiğini ifade ederek değişimin hayırlı olmasını söyledi. Yalap, "Bir yıldır dernek başkanlık görevini yürütmekteyim. Bazı sağlık sorunlarımdan dolayı bu görevi bırakmam gerekiyordu. İstemeyerek de olsa bırakmak zorunda kaldım ama bir yönden çok seviniyorum çünkü dernek başkanlığını çok değerli Turan kardeşimize bırakıyorum bu yönden çok mutluyum. Ben inanıyorum ki bu görevi layıkıyla yapacak ve Maden Derneği'nin çıtasını daha da yukarıya taşıyacağından eminim. Kendisine bu yeni görevinden dolayı başarılar diliyorum" dedi.

Dernek olarak amaçlarının, bakır madenlerinde çalışan ve emekli olan üyelerin bir araya getirmek ve dayanışmayı güçlendirmek olduğunu ifade eden Başkan Turan Kurnaz, Hedeflerinin, yeni bir dernek binası kazandırmak olduğunu söyledi. Kurnaz, "Elazığ'da bizler Madenliler olarak birbirimizle dayanışma içerisinde olduğumuz müddetçe ki buna da bir yönetici bir yönetimin olması lazım. Ben Elâzığ'da Esnaf Odaları Birliği Başkanı seçildiğim dönemde şu vaatte bulundum Elazığ Esnaf Odaları Birliği'nin yeni binasını inşa edeceğim, Allah'ın izniyle mevcut belediye başkanımızın da bana vermiş olduğu desteğe binaen şuanda Sürsürü'de Elazığ Esnaf Odaları Birliği'nin 6 kat binası mevcuttur. Ben Madenli hemşerilerimi de şunu söylüyorum Madenliler'in derneğinin daha görkemli, daha şeffaf, daha güzel toplumun iletişimini sağlayabileceği bir binayı inşallah sizlerin desteğiyle inşa edeceğimi buradan özellikle söz veriyorum. Madenliler böyle birlik ve beraberliğin olabileceği bir binanın olmasını istiyorum." dedi.

Madenliler aranızda para toplayın!

1792 yılında inşa edilen 232 yıllık Osmanlı kültür mirası Camiikebir ve 1899'da inşa edilen minaresi, 14 yıldır restore edilmeyi bekliyor. 14 yılda 2 Cumhurbaşkanı, 1 Başkan, 3 Başbakan, 7 Kültür Bakanı, 19 Elazığ milletvekili, 7 Elazığ valisi, 8 Maden kaymakamı, 7 partiden (Saadet Partili, Has Partili, Demokrat Partili, Ak Partili, İYİ Partili, MHP'li, YRP'li) 2 Maden belediye başkanı gördü ama restorasyonu bir türlü göremedi.

AHMET TAHİR ERDEM

Camiikebir ve minaresi 15 Eylül 2010 tarih ve 3318 sayılı kararla "I. Grup Korunması Gereken Kültür Varlığı" olarak tescillendi. Diyarbakır Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20 Ekim 2014 tarih ve 2569 sayılı kararı ile restorasyonu, rölevesi ve restitüsyonu için onaylanan projenin uygulanmasına ise bir türlü başlanmadı.

24 Ocak 2020 Elazığ ve 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde hasar görmeyen Camiikebir'in restorasyonunu için 2014 yılından itibaren TBMM'de 5 bakana 9 kez önerge verildi. Son önerge, 4 Ocak 2024'te İYİ Parti İzmir (Elazığ'ın vekili olmadığı için) Milletvekili ve TBMM Kültür Komisyonu Üyesi Hüsmen Kırkpınar tarafından verildi. Önergede, 'Camiikebir'in ve minaresinin "Korunması Gereken Kültür Varlığı" olarak tescil edilmesinin üzerinden 14 yıl geçmiştir. Kurumlar arası koordinasyon eksikliği yüzünden ısrarla sürüncemede bırakılan restorasyon çalışmalarına ne zaman başlanması planlanmaktadır?' diye soruldu.

Soran çok ama cevap veren yok tabii. Her gelen yetkili Vekil, Başkan vesaire hepsi umudunu ne menem bir şey olduğu bir türlü kestirilemeyen varlığı henüz ispatlanamamış 'Ek Ödenek'e bağlamış durumda. Bu 'Ek Ödenek' denen meret ise madem Maden'e uğramamaya yemin etmiş, biz de Maden'de ve Maden dışında yaşayan Madenli hemşerilerimizi göreve davet ediyoruz. Kendi tarihimize sahip çıkıp, dedelerimizin Camiikebir ve minaresinin yapılması amacıyla 'ahalinin nakd gayretiyle' yaptığını bugün de biz yapıp aramızda para toplayalım. Her Madenli 50 Tl katkı yapsa 'Ek Ödenek' oluşmuş olur, biz öncelikle hem Camiiebir'i yıkılmaktan kurtarmış oluruz hem de hiç kimseye mihnetimiz olmadığı gibi, zavallı yetkilileri de bir dertten kurtarmış oluruz. Üstüne üstlük pek mohterem yetkili takım elbiseli ve kravatlılar da resim çektirip açılış yaptık pozu verme egolarını tatmin etmiş olurlar bu arada. Malum ara sıra O garibanları da sevindirmek lazım.

Elazığ Vişnesi resmen tescillendi

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ'ın Alacakaya ilçesinde çıkarılan 4 kıtada 60 ülkeye ihraç edilen vişne renginde, damarlı yapıya sahip, dekoratif amaçlı yoğun ilgi gören mermeri artık resmen Elazığ adına tescillendi. Dünyada sadece Elazığ'ın Alacakaya ilçesindeki mermer ocaklarından çıkarılan vişne mermeri, rengi, beyaz damarlı desenleri ve kalitesiyle ihraç edildiği ülkelerdeki prestijli ve lüks rezidans, otel, alışveriş merkezi, mağaza zinciri ve villa gibi mekanlarda dekoratif amaçlı ürün olarak büyük talep görüyor.

2017 yılında yapılan başvuru sonuçlandı

2017 yılında Türk Patent ve Marka Kurumuna yapılan tescil başvurusu sonuçlandı. Vişne Mermeri artık Elazığ'ın coğrafi işareti olarak kayıtlara geçti.

Konu ile ilgili Fırat Kalkınma Ajansı'ndan yapılan açıklamada;

"Dünyaca Ünlü Elazığ Vişne Mermeri Tescillendi Ajansımızın koordinasyonunda Türk Patent ve Marka Kurumuna başvurusu yapılan ve dünyada sadece Elazığ'da çıkarılan "Elazığ Vişne Mermeri" coğrafi işaret tescil belgesini aldı. İlimize ve bölgemize hayırlı olsun" denildi.

"Türkiye'nin marka değeri haline geldi"

Elazığ vişne mermeri, bugüne kadar Beyaz Saray ve Kabe başta olmak üzere Ritz Carlton, Kempinski, Mandarin Oriental, Fendi, Dolce & Gabbana, Moncler, Shangri-la Hotel, Victoria's Secret, İstanbul Finans Merkezi, İstanbul Havalimanı, Çankaya Köşkü gibi bir çok prestijli mekan ve projelerde kullanılmak suretiyle Türkiye'nin marka değeri haline geldi.

Mersin'deki Elazığlılar Dernekleşiyor

ÇAYDAÇIRA/MERSİN

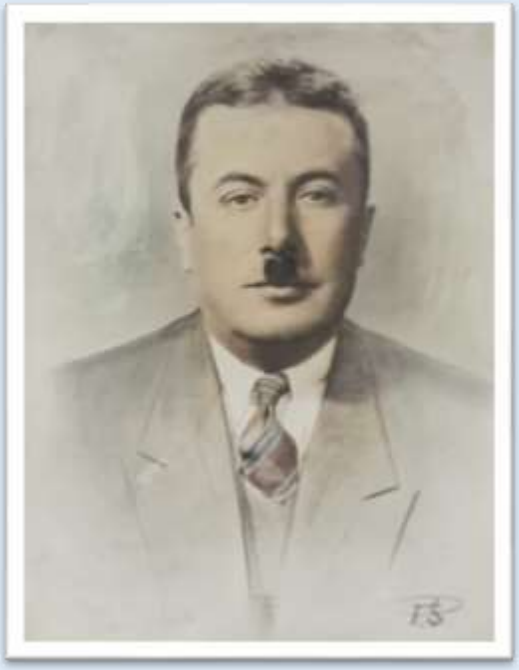
Mersin'de yaşayan Elazığlı vatandaşlar dernekleşme yolunda ilk adımı attı. Merdin Novano otelde bir araya gelen Elazığlı iş insanı, bürokrat ve vatandaşlar dernekleşme yolunda istişare buluşması gerçekleştirdi. Daha önce yaşanan dernek tecrübesi, Mersin'de yaşayan Elazığlıların dayanışması ve iletişimlerinin artırılması gibi konularda fikir alışverişi yaparak örgütlenme yolunda ilk adımı attılar.

Yoğun ilgi gösterilen buluşmayla ilgili açıklamalarda bulunan Köksallar Turizmin Sahibi Ayhan Keske, "İyi günde kötü günde tüm Elazığlıları bir araya getirmek ve dayanışmayı sağlamak amacıyla ilk adımı attık. Buradaki buluşmamızın amacı Mersin'de yaşayan Elazığlıları dernek çatısı altında toplamak. İş insanlarımız, bürokratlarımız, halkımız yoğun teveccüh gösterdiler. Burada yaptığımız görüşmeler ışığında Mersin'de yaşayan Elazığlı vatandaşlarımızla yardımlaşabilme ve dayanışabilme amacıyla dernek kurmaya amaçlıyoruz. İlerleyen zamanlarda daha geniş kitlelere ulaşabilmek amacıyla çeşitli buluşma ve etkinlikler gerçekleştireceğiz" dedi.

Daha önce Elazığlıları buluşturan bir derneğin olduğunun altını çizen Ayhan Keske, "Maalesef pandemi sürecinde çok sayıda dernek olduğu gibi bizim derneğimiz de kapanmak zorunda kaldı. Arkadaşlarımız bu süreçte çok büyük çaba sarf ettiler. Hepsine ayrı ayrı teşekkür ediyoruz. İnşallah birlik ve beraberlik içinde yeni bir sayfa açmak istiyoruz. Birlikte çok sayıda çalışmayı hayata geçireceğiz" diye konuştu.

BİR POTRE

İHSAN TURAN (1903-1994)

Elazığ'ın ilk Sarı Basın Kartı sahibi gazetecisi. Dönemin Nahiye Müdürü Bekir Efendi'nin Oğlu İhsan TURAN, 1 Temmuz 1903 tarihinde Elazığ-Hüseynik'te dünyaya geldi. Küçük yaşta babasının vefatı ile eğitim gördüğü Fransız Koleji'nden ayrılan İhsan TURAN, eski Vilayet Matbaası'nda Mürettip olarak çalışmaya başladı. Bir müddet sonra, mesleğinin inceliklerini öğrenmek için bir yıl kadar Samsun'da bir matbaa ustasının yanında çalıştı. Millî mücadele yıllarında İstanbul'da mesleğini sürdüren İhsan TURAN, 20'li yaşlarında Elazığ'a döndü. İhsan Turan, bir süre Anadolu Ajansı'nın muhabirliğini yapmış ve basılı ajans bültenini halka dağıtmıştır. İlk olarak 1920'li yılların ortalarında TURAN Matbaası'nı kurdu. Basılı ajans bültenini "Turan" adı altında gazeteye çevirdi. 1 Mayıs 1930 tarihinde genç Türkiye Cumhuriyeti'nin, şu anda yayın hayatına devam en eski 4. gazetesi olan TURAN Gazetesi'ni neşretmeye başladı. 1950'lere kadar haftada iki gün yayınlanan gazete sonraları günlük çıkmaya başladı. Anadolu'da dizgi makinesi ile yayınlanan ilk gazeteyi İhsan Turan gerçekleştirmiştir. Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nce de birkaç kez ödüllendirilen İhsan Turan, "Basın Şeref Kartını" taşıyan Türkiye'nin ilk gazetecilerinden biridir.

TURAN Gazetesi kurulduğu günden itibaren Elazığ'ın basın ve yayın hayatında yaşattığı ilklerle çok önemli izler bırakırken, yetiştirdiği gazetecilerle de adeta bir okul misyonu üstlenmiştir. Elazığ tarihinde bir ilki gerçekleştiren İhsan TURAN, 1952 Yılı'nda da Gölcük Sineması'nı açarak faaliyete geçirdi ve şehrin Kültürel Alanına katkı sunmaya devam etti

8 Mart 1994 Tarihi'nde 91 yaşında ebediyete intikal eden ve Elazığ Asrî Mezarlık'taki Aile Kabristanı'na defnedilen İhsan TURAN, Esma Hanım'la evli, İsmet, Kemal, Celal ve Turan isimli 4 erkek çocuk babasıydı.

DÖNMEYE DEVAM ET

Mahallenin çocukları koşa koşa Eşo Diyeze'nin evine gelirler. Kapıyı kırarcasına çalan çocuklara Eşo Diyeze, bağırır:

- Ne oluyor uşaklar. Kapıyı kıracaksınız.
- Eşo Diyeze, Mamoş Amca kahvede fenalığ geçirdi. Sağlık Ocağına götürdüler.

Örtüsünü alan Eşo Diyeze, sağlık ocağına varır. Mamoş Amca bir yatağa uzanmış, hemşire ise kalp elektrosunu çekiyor.

- Ne oldu herif sana? Neyi var hemşire kızım?
- Korkmayın bir şeyi yok. Hafif bir çarpıntısı olmuş.
- Herif sende çarpıntı olmazdı? Ne oldu ki?
- Heç okey oynidik. İlk kez elime çift okey geldi. Dönüyordum ki açtılar. Bende sinirlendim.
- Allah seni bildiği gibi yapsın. Sen dönmeye devam et. Bah öbür taraftan döndün. Eve gidek ben seni mozik gibi nasıl döndürüyorum gör.

BAHAN SIRA GELMEZ

Mahallenin kadınları Eşo Diyeze'yi yine araya almışlar.

- Diyezem, sen niye vekil olmusin?
- Bahan sıra gelmez…
- Niye ki?
- Gızım denizde baluğ merada koyun bol olduktan sonra bahan sıra gelmez.
- Farzet sıra sahan geldi. Ne yaparsın?
- Önce Elazığ'ın köşe başlarında oturan ihtiyarları huzurevine gönderirim. Sonra herkesin eline bir çalı süpürgesi verir, Elazığ'ın tozunu atarım.
- Sende ihtiyarsın diyeze…

Gızım ben dinazorları sölim.

AYLIK KÜLTÜR, SANAT VE AKTÜEL DERGİ

ÇAYDAÇIRA

01 JANUARY

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

02 FEBRUARY

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29		

03 MARCH

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

04 APRIL

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

05 MAY

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

06 JUNE

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

07 JULY

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

08 AUGUST

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

09 SEPTEMBER

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

10 OCTOBER

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

11 NOVEMBER

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

12 DECEMBER

SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				